

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ**

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ-
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΚΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ
ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΑΔΑ**

ΓΡΑΜΜΕΝΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

(Α.Μ 13154)

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ :

ΖΑΝΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΒΑΘΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2011

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ-
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ**

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΓΡΑΜΜΕΝΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ(ΑΜ 13154)

(tita20@windowlive.com)

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

ΖΑΝΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΒΑΘΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2011

Ευχαριστίες

Μέσα από την πτυχιακή μου θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κ., Ζάννη Παναγιώτη και την κ. Βάθη Παναγιώτα του τμήματος Διοίκησης Κοινωνικών-Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Οργανώσεων για την συνεργασία μας αλλά και τις πολύτιμες συμβουλές και γνώσεις τους που μου προσέφεραν για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία ασχολείται με το θέμα της φιλανθρωπίας και του Εθελοντισμού. Προϋπόθεση της φιλανθρωπίας είναι η πεποίθηση περί του ότι οι άνθρωποι έχουν την υποχρέωση και το ηθικό καθήκον να βοηθούν εκείνους τους συνανθρώπους τους, που έχουν ανάγκη βοήθειας. Η πεποίθηση της φιλανθρωπίας είναι ανάλογη τόσο προς την κοσμοθεωρία, όσον και προς τις θρησκευτικές και πολιτικές πεποιθήσεις των ανθρώπων μιας συγκεκριμένης κοινωνίας και μιας ορισμένης εποχής.

Ανάμεσα στις δύο μεγάλες δυνάμεις την κυβέρνηση-διοίκηση και την αγορά, υπάρχει μία τρίτη μεγάλη δύναμη που αγγλικά ονομάζεται *civic* ή *citizen sector* και σε πρόχειρη ελληνική μετάφραση ο **τομέας των πολιτών**. Από πολλούς αναφέρεται και σαν **ο τρίτος τομέας** ή ο **ανεξάρτητος τομέας** ή ο **κοινωνικός τομέας**. Η πιο επιτυχής ίσως ονομασία είναι η πρώτη γιατί περιέχει την έννοια του πολίτη, που με την ιδιότητα του αυτή δρα εθελοντικά είτε, προς όφελος των συμπολιτών του ή της κοινότητάς του ή της πόλης ή του έθνους του, είτε για την ικανοποίηση όποιου άλλου συλλογικού ή κοινωνικού ενδιαφέροντος. Ο εθελοντισμός είναι στάση ζωής. Είναι το συναίσθημα που σου δημιουργείται όταν αντικρίζεις ένα παιδί που δεν έχει γάλα, μία οικογένεια που ζει σε άθλιες συνθήκες, όταν συναντάς ανθρώπους άρρωστους να δίνουν μάχη για τη ζωή.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	4
Περιεχόμενα.....	5
Περίληψη	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	6
1.1 Ορισμός της έννοιας Φιλανθρωπία.....	7
1.2 Ιστορική αναδρομή	8
1.3 Η φιλανθρωπία στη σύγχρονη Ελλάδα.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο	14
2.1 Ο ρόλος της Εκκλησία στη φιλανθρωπία	14
2.2 Το φιλανθρωπικό έργο του Μ. Βασιλείου.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο	18
3.1 Το πολιτικό πλαίσιο λειτουργίας της φιλανθρωπίας στη σύγχρονη Ελλάδα ..	19
3.2 Το οικονομικοκοινωνικό πολιτικό λειτουργίας της φιλανθρωπίας στη σύγχρονη Ελλάδα.....	21
3.3 Τα φιλανθρωπικά ιδρύματα στην Ελλάδα.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο	32
4.1 Οι Μεγάλοι Ευεργέτες	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο	36
5.1 Ορισμός της έννοιας Εθελοντισμός.....	36
5.2 Ιστορική Αναδρομή	39
5.3 Εθελοντισμός και Εθελοντική εργασία.....	45
5.4 Ο Εθελοντισμός στη σύγχρονη Ελλάδα	48
5.5 Οι ιδιαιτερότητες του Σύγχρονου Εθελοντισμού.....	49
5.6 Προγράμματα Συμμετοχής –Εθελοντισμού στη Ελλάδα	50
5.7 Αιτίες ανάπτυξης του εθελοντισμού	51
5.8 Ο εθελοντισμός σαν σύγχρονη και παγκόσμια κοινωνική αναγκαιότητα.....	53
5.9 Οι Οργανώσεις Αμοιβαίου οφέλους και αυτοβοήθειας και οι Εθελοντικές εργασίες	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο	57
6.1 Εισηγήσεις σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο των ΜΚΟ και του Εθελοντισμού	57
Συμπεράσματα	60

Περίληψη

Το θέμα της πτυχιακής εργασίας αφορά την Φιλανθρωπία και τον Εθελοντισμό. Στο πρώτο κεφάλαιο παρατίθενται γενικά θεωρητικά στοιχεία σχετικά με την έννοια του όρου της Φιλανθρωπίας. Γίνεται μία εκτενής αναφορά στα χαρακτηριστικά της Φιλανθρωπίας στο παρελθόν αλλά και στη σύγχρονη Ελλάδα. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθενται στοιχεία ιστορικής αναδρομής της Φιλανθρωπίας σε σχέση με την Εκκλησία με μεγάλη αναφορά στον μεγαλύτερο «Πατέρα» της Φιλανθρωπίας το Μ. Βασίλειο και το έργο του. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται το οικονομικοκοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο της Φιλανθρωπίας και παρατίθενται τα Φιλανθρωπικά Ιδρύματα της χώρας μας. Το τέταρτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στους μεγάλους ευεργέτες. Το πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας αναφέρεται στον Εθελοντισμό αναλύοντας την έννοια του όρου ενώ γίνεται μία ιστορική αναδρομή του θεσμού αυτού στην Ελλάδα. Εξετάζεται ο Εθελοντισμός στη σύγχρονη Ελλάδα, Προγράμματα Συμμετοχής Εθελοντισμού στην Ελλάδα καθώς και οι αιτίες ανάπτυξης του εθελοντισμού. Ο εθελοντισμός γίνεται πλέον παγκόσμια κοινωνική αναγκαιότητα..

Τέλος γίνεται λόγος για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, στις φάσεις ανάπτυξης καθώς και στα προβλήματα τους

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Ορισμός της έννοιας Φιλανθρωπία

Ο όρος “φιλανθρωπία” προέρχεται από τη λέξη φιλόανθρωπος. Φιλόανθρωπος είναι αυτός που αγαπά τους ανθρώπους, ο ευεργέτης των ανθρώπων. Φιλανθρωπία είναι η “αγάπη προς τους ανθρώπους, η πράξη καλοσύνης, η ευεργεσία”. Κατά την Καινή Διαθήκη, φιλανθρωπία είναι κυρίως η αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο (Μπαμπινιώτης). Γενικά, φιλανθρωπία είναι το σύνολο των εκδηλώσεων και των μέτρων που λαμβάνονται για την πρόληψη ή τη θεραπεία της ατομικής ή της ομαδικής δυστυχίας και εξαθλιώσεως, είτε υλική είναι αυτή, είτε ηθική και πνευματική. Κατά τον Χ. Σκαλισιάνο, διδάκτορας της φιλοσοφίας “φιλανθρωπία είναι η έμπρακτος αγάπη προς τους ανθρώπους, εκδηλούμενη δη’ έργων επιδιωκόντων την ευημερίαν αυτών..... Η φιλανθρωπία έχει ηθική αξίαν όταν ορμάται εκ φιλαλλήλων ελατηρίων, οπότε είναι και πράγματι ευεργετική δια τους υπ’ αυτής ελεουμένους, διότι αποβλέπει εις την ανακούφισιν των πασχόντων και όχι εις την ικανοποίηση της φιλαυτίας του ευεργετούντος Ως προς τον ευεργετούμενον, η φιλανθρωπία έχει αξίαν όταν δεν συνίσταται αποκλειστικώς εις παροδικήν υλικών ενίσχυσην, η οποία, ως επί το πλείστον, διαφθείρει ψυχικώς αυτόν, αλλά προ πάντων εις ηθική ενίσχυσιν, η οποία τον καθιστά ικανόν να βοηθή εαυτόν και να τηρή την αρμόζουσαν εις ελεύθερον άνθρωπον αξιοπρέπειαν”¹.

Πνευματική προϋπόθεση της φιλανθρωπίας είναι η πεποίθηση περί του ότι οι άνθρωποι έχουν την υποχρέωση και το ηθικό καθήκον να βοηθούν εκείνους τους συνανθρώπους τους, που έχουν ανάγκη βοήθειας. Η πεποίθηση της φιλανθρωπίας είναι ανάλογη τόσο προς την κοσμοθεωρία, όσον και προς τις θρησκευτικές και πολιτικές πεποιθήσεις των ανθρώπων μιας συγκεκριμένης κοινωνίας και μιας ορισμένης εποχής.

Η φιλανθρωπία είναι πράξη της ανυστερόβουλης ή ανιδιοτελούς παραχώρησης αγαθών σ’ αυτούς που έχουν την ανάγκη τους. Οφείλεται κυρίως στην αγάπη για τον άνθρωπο. Η φιλανθρωπία είναι πράξη ανακούφισης των δυσχερειών και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο συνάνθρωπος. Η χριστιανική διδασκαλία θεωρεί την ελεημοσύνη ως απαραίτητο στοιχείο της ηθικής ζωής, πιστεύει δε ότι δεν πρέπει να γίνεται για λόγους κοινωνικής προβολής. Είναι η ανιδιοτελής αγάπη και φροντίδα για το καλό των άλλων. Οφείλεται στην έμφυτη κοινωνικότητα και στην αγάπη. Η

¹ Μεγ. Ελλην. Εγκυκλ. “Δρανδάκη”, Τόμ. ΚΓ’, σελ. 922

φιλανθρωπία θεωρείται ως κοινωνική αρετή. Φιλανθρωπικές δωρεές είναι η πράξη δωρεάς χρημάτων ή αγαθών, είτε άμεσα είτε μέσω ενός φιλανθρωπικού ιδρύματος.

Οι φτωχοί, κυρίως χήρες και ορφανά, και οι άρρωστοι και τα άτομα με ειδικές ανάγκες, θεωρείται πως έχουν μεγάλη ανάγκη φιλανθρωπίας.

Οι περισσότερες μορφές της φιλανθρωπίας ασχολούνται με την παροχή τροφή, νερό, ρούχα και στέγη αλλά και άλλες ενέργειες που μπορεί να διεξαχθούν στα φιλανθρωπικά ιδρύματα καθώς επισκέπτονται τους φυλακισμένους ή τις φτωχές γυναίκες, και τα ορφανά. Φιλανθρωπία είναι και οι δωρεές για να χρηματοδοτήσουν έρευνες κατά του καρκίνου.

1.2 Ιστορική αναδρομή

Η προέλευση του όρου είναι αρχαιοελληνική . Η φιλανθρωπία στην Αρχαία Ελλάδα βρισκόταν υπό την προστασία των θεών .Κατά την διάρκεια των δειπνών της Εκάτης τοποθετούνταν τρόφιμα κοντά σε πηγές και περάσματα για να χρησιμοποιηθούν από τους ταξιδιώτες. Ακόμα ο Ιπποκράτης αναφέρει ότι τα κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα στηρίζονταν σε μεγάλο βαθμό στην πρωτοβουλία των πολιτών , οι οποίοι προσέφεραν χρήματα και υλικά τακτικά και κυρίως στις εορτές.

Ο Πλάτωνας τη χρησιμοποιούσε για να δείξει τη φροντίδα των θεών να απαλλάξουν τους ανθρώπους από τις έχθρες και τους πολέμους , ο Αισχύλος απέδιδε σ' αυτή το ενδιαφέρον των θεών να διδάξουν στους ανθρώπους την καλλιέργεια των τεχνών και τη χρήση της φωτιάς και ο Πλούταρχος τη θεωρούσε ως έκφραση της χαράς , της ευγένειας και της γενναιοδωρίας. Όμως τόσο το περιεχόμενό της όσο και η θέση που κατείχε στην αρχαία Ελλάδα και Ρώμη ως κοινωνική αρετή διέφεραν σημαντικά από αυτά που της αποδόθηκαν κατά την εποχή που ο χριστιανισμός καθιερώθηκε ως επίσημη θρησκεία τόσο στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία όσο και στη Μεσαιωνική Δύση.

Κατά τις πρώτες δεκαετίες από την ίδρυση του Ελληνικού κράτους , όταν οι αναπτυγμένες χώρες της Δυτικής Ευρώπης πραγματοποιούσαν σημαντικά βήματα για τη βιομηχανική ολοκλήρωση , η ελληνική οικονομία κινούνταν σε προκαπιταλιστικά πλαίσια και χαρακτηριζόταν από το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων και την απουσία της βιομηχανίας.

Η συγκρότηση του νεοσύστατου ελληνικού κράτους υπήρξε γεγονός καθοριστικής σημασίας από οικονομική και κοινωνική άποψη , διότι περιέλαβε ένα μικρό μέρος του ελληνισμού , και μάλιστα εκείνο που δεν είχε ακολουθήσει παρά ελάχιστα τη συνολική οικονομική ανάπτυξη κατά τον 18 αιώνα.

Σύμφωνα με τη χριστιανική διδασκαλία , καθήκον κάθε χριστιανού είναι να μεριμνά για την ανακούφιση της φτώχειας και δυστυχίας, διότι έμπρακτη αγάπη αποτελεί τη βασικότερη προϋπόθεση για της σωτηρία της ψυχής. Ταυτόχρονα όμως οφείλει να γνωρίζει ότι , όπως για τον ίδιο η βοήθεια προς τους φτωχούς δεν αποτελεί αυτοσκοπό αλλά μέσον για τη σωτηρία του έτσι και για τους αποδέκτες της θα πρέπει να αποβλέπει στη θρησκευτική και ηθική τους διαπαιδαγώγηση , εν τέλει στην ψυχική τους σωτηρία.

Σύμφωνα με τους φιλόφρους που επιβεβαίωναν την παραπάνω άποψη ήταν κυρίως τα ορφανά και τα εγκαταλελειμμένα παιδιά, οι επαίτες, οι γυναίκες και τα άπορα κορίτσια.

Τα παιδιά των δρόμων έπεσαν προς την ανομία και θα αποτελούσαν στο μέλλον κίνδυνο για την κοινωνική τάξη και ασφάλεια , διότι ήταν από μικρή ηλικία εκτεθειμένα σε κακές πράξεις ενώ κανείς δεν είχε αναλάβει να τους εμπνεύσει « την υψηλήν ιδέαν της ηθικής , την φλογεράν της δικαιοσύνης, αγάπη, τον ακαθέκτον της εργασίας πόθον, το ευγενές της τιμής, αίσθημα, τα καθήκοντα και τα δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτου². Η σχολή απόρων Παίδων του Παρνασσού καθώς και τα άλλα ιδρύματα που απευθύνονταν σ' αυτή την κατηγορία της φτώχειας, ήταν για τους φιλόφρους ένα φάρμακο προορισμένο όχι μόνο να θεραπεύσει όχι μόνο τα ίδια τα παιδιά από την ηθική κατάπτωση³ αλλά και αν προστατεύσει και την ίδια την κοινωνία από την απειλή.

Η επαιτεία θεωρήθηκε ως κοινωνική μάστιγα «, διότι υπέσκαπτε την εθνική υπόληψη έναντι των ξένων επισκεπτών της Αθήνας , ενίσχυε την αργία και φυγοπονία και συντελούσε έτσι στον πολλαπλασιασμό των εγκλημάτων³. Στην αναγκαιότητα της πρόληψης ανεπιθύμητων κοινωνικών συμπεριφορών με τη μέθοδο της ηθικοποίησης αποδόθηκε και η ίδρυση συλλόγων και εταιρειών, οι οποίες δεν είχαν προνοιακό αλλά εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Η τεχνική εκπαίδευση αλλά και η ηθική δια-

² Φιλολογικός σύνδεσμος Παρνασσός ,Λογοδοσία, Αθήνα 1872,σ 22.

³ Εταιρεία Αθηνών ,Κ Νέγρης , Έκθεσης των της Ελεήμονος εταιρείας, Αθήνα 1866.

παιδαγωγή των εργατών ήταν οι σκοποί για τους όποιους ιδρύθηκε η Εταιρεία Φίλων του Λαού. Από τις ίδιες αρχές εμπνεόταν και η κίνηση για τη λειτουργία «Κυριακών σχολείων», τα κατηχητικά της εποχής εκείνης. Τόσο κατά τη περίοδο της απολυταρχίας όσο και κατά το μεγαλύτερο διάστημα της συνταγματικής μοναρχίας, το βασιλικό ταμείο ήταν η κύρια πηγή φιλανθρωπικού χρήματος προς τους φτωχούς της πρωτεύουσας η παροχή φιλανθρωπικής βοήθειας εκμέρους του παλατιού γινόταν με τη μορφή βοηθημάτων που μοιράζονταν κάθε Χριστούγεννα και Πάσχα, σύμφωνα με την παράδοση αλλά και με τη μορφή έκτακτων βοηθημάτων τα οποία δίνονταν στις οικογένειες κυρίως των αγωνιστών της εθνικής επανάστασης.⁴ Ο αριθμός των κληροδοτημάτων και των ιδρυμάτων που δημιουργούνται κατά την περίοδο αυτή είναι εντυπωσιακός. Χάρη στις δωρεές των Ελλήνων ευεργετών της διασποράς η Ελλάδα αποκτάει τα βασικά δημόσια κτίριά της, τα νοσοκομεία της, θέατρα, ορφανοτροφεία, σχολεία.

Τα κίνητρα που χαρακτηρίζουν τις δωρεές των Ελλήνων Ευεργετών, νομίζω ότι είναι μοναδικά και εξαιρετικά ευγενή. Κι αυτά είναι

- Ο φλογερός πατριωτισμός
- Μια αίσθηση αυτοθυσίας στην υπηρεσία της Πατρίδος και
- Η ευγενής φιλοδοξία της αγαθής υστεροφημίας.

Σχεδόν σ'όλες τις περιπτώσεις, βλέπεις τους Έλληνες Ευεργέτες να αποθησαυρίζουν, ενώ ταλαιπωρούνται σκληρά εργαζόμενοι για την επιβίωση. Κάποτε στερούνται ακόμη και την απόλαυση της δημιουργίας οικογένειας για να μην περισπαστούν από τον ευγενικό τους στόχο⁵. Πολλές φορές δεν δίνουν από το περίσσευμα, αλλά από το υστέρημά τους και σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως αυτή του Σίνα, πτωχεύουν προκειμένου να ολοκληρώσουν τη δωρεά τους.

Το κεφάλαιο των Ελλήνων Ευεργετών της Διασποράς, όπου πρωταγωνιστούν οι Ηπειρωτικής καταγωγής ευεργέτες, αποτελεί ένα από τα λαμπρότερα κεφάλαια της ιστορίας μας.

Φτάνουμε στη νεότερη εποχή κατά την οποία μερικοί αξιόλογοι και δημιουργικοί Έλληνες προχωρούν στην σύσταση σύγχρονων και αξιόλογων ιδρυμάτων τα οποία προικίζουν με σημαντικές περιουσίες. Αρκετά από τα ιδρύματα

⁴ Christiana Luth, Στην Αθήνα του 1847-1848, Ερμής Αθήνα 1991

⁵ Κ. & Ε. Ζάππας.

αυτά συνιστώνται στο εξωτερικό, πράγμα που τα καθιστά περισσότερο αυτόνομα, ευέλικτα και ασφαλή, απ'ότι τα συνιστώμενα στην Ελλάδα.

Τα κίνητρα πάντως των δημιουργών των περισσότερων από τα ιδρύματα αυτά οι περισσότεροι τα θεωρούν αρκετά ευγενή. Όμως εκείνο που έχει σημασία δεν είναι τα κίνητρα των ιδρυτών, αλλά η αξιοποίηση των περιουσιών και των χρημάτων τους για τους κοινωφελείς σκοπούς που υπηρετούν.

Αυτή την στιγμή, λοιπόν, στην Ελλάδα υπάρχουν λιγότερα από είκοσι σύγχρονα ιδρύματα με μέγεθος και περιουσία συγκρίσιμη με αρκετά μικρά έως μεσαία ευρωπαϊκά και αμερικανικά ιδρύματα και με οργανωτική δομή πολύ ικανοποιητική. Βέβαια ο συνολικός αριθμός ιδρυμάτων στην Ελλάδα ίσως να ξεπερνάει τις οκτώ χιλιάδες, αλλά πρόκειται για πολύ μικρά κληροδοτήματα τοπικού ως επί το πλείστον ενδιαφέροντος, που εξυπηρετούν πολύ συγκεκριμένους σκοπούς.

Εκείνο που είναι πολύ χτυπητό, αλλά εξηγείται εύκολα είναι ότι η Ελλάδα, παρά την παράδοσή της, δεν ακολούθησε τον ενθουσιασμό του νέου φιλανθρωπισμού.

1.3 Η φιланθρωπία στη σύγχρονη Ελλάδα

Ο νόμος των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων ορίζει πως όλα τα ιδρύματα πρέπει να έχουν φιλανθρωπικούς σκοπούς, που να στοχεύουν στο κοινωνικό όφελος. Τα εισοδήματα που ένα ίδρυμα χρησιμοποιεί για την εκπλήρωση των φιλανθρωπικών του στόχων ονομάζονται φιλανθρωπικές δαπάνες και περιλαμβάνουν⁶

- Δωρεές που πραγματοποιεί το ίδρυμα
 - Το κόστος λειτουργίας και διοίκησης του ιδρύματος
- Κάθε ποσό εισοδήματος που χρησιμοποιείται για μη φιλανθρωπικούς σκοπούς δεν θεωρείται φιλανθρωπική δαπάνη. Στην κατηγορία αυτήν υπάγονται τα παρακάτω:
- Δαπάνες σε πράγματα που δεν έχουν φιλανθρωπικό σκοπό και περιλαμβάνονται στο αντίστοιχο κυβερνητικό έγγραφο.
 - Πληρωμές που πραγματοποιούνται στο εξωτερικό, εφόσον το ίδρυμα δεν έχει πραγματοποιήσει τα απαραίτητα βήματα για να επιβεβαιώσει ότι τα χρήματα θα χρησιμοποιηθούν για φιλανθρωπικό σκοπό.

⁶ Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη

- Οι επενδύσεις και τα δάνεια, τα οποία δεν έχουν πιστοποιηθεί ή εγκριθεί.
- Το κόστος για το ίδρυμα συγκεκριμένων συναλλαγών με κάποιον ο οποίος θεωρείται ουσιαστικός δωρητής. Ένα άτομο που πραγματοποιεί σημαντική δωρεά ή δωρεές αλλά ωστόσο παίρνει και κάποιο αντάλλαγμα από το ίδρυμα για αυτές τις δωρεές. Αν ο φιλανθρωπικός οργανισμός ξοδεύει μέρος των χρημάτων για μη φιλανθρωπικούς σκοπούς, χάνει την φοροαπαλλαγή και πρέπει να πληρώσει κάποιο ποσό φόρου. Το φορολογητέο ποσό είναι ίδιο με το ποσό των δαπανών που πραγματοποίησε και δεν είχαν φιλανθρωπικό σκοπό.

Το φιλανθρωπικό ίδρυμα είναι ένα ίδρυμα το οποίο ιδρύεται για φιλανθρωπικούς και μόνο σκοπούς και βρίσκεται υπό τον έλεγχο του ανωτάτου δικαστηρίου, κατά την άσκηση της δικαιοδοσίας του, με σεβασμό στα υπόλοιπα ιδρύματα ⁷. Η φιλανθρωπία περιλαμβάνει τέσσερις αρχές: την ελπίδα για την ικανοποίηση της φτώχειας, την ελπίδα για την βελτίωση της εκπαίδευσης, ελπίδα για την πρόοδο της θρησκείας και ελπίδα για άλλους ευεργετικούς σκοπούς για την κοινωνία, οι οποίοι βέβαια δεν καταπατούν τις υπόλοιπες αρχές. ⁸

Για να είναι φιλανθρωπικός, ένας οργανισμός πρέπει να ιδρυθεί και να λειτουργεί για ανιδιοτελείς σκοπούς που ο νόμος τους θεωρεί φιλανθρωπικούς. Τα χαρακτηριστικά στοιχεία ενός φιλανθρωπικού οργανισμού είναι:

Να είναι μη κερδοσκοπικός

Να είναι μια οντότητα που είναι ταμείο αρωγής υπέρ τρίτων (καταπίστευμα) ή ίδρυμα

Να υπάρχει για το δημόσιο όφελος ή για την ανακούφιση της φτώχειας

Οι σκοποί του είναι φιλανθρωπικοί εντός της νομικής έννοιας του όρου αυτού, και ο αποκλειστικός σκοπός του είναι φιλανθρωπικός.

Φιλανθρωπικοί σκοποί είναι:

η ανακούφιση της φτώχειας ή ασθένειας ή οι ανάγκες των ηλικιωμένων

η προαγωγή της εκπαίδευσης

η προαγωγή της θρησκείας

η υπηρεσίες παιδικής φροντίδας σε μη κερδοσκοπική βάση, και άλλοι σκοποί που ωφελούν την κοινωνία.

⁷ Meakin, R. (2008), *The law of charitable status Maintenance and Removal*, Cambridge: Cambridge University Press

⁸ Meakin, R. (2008), *The law of charitable status Maintenance and Removal*, Cambridge: Cambridge University Press

Στους φιλανθρωπικούς οργανισμούς περιλαμβάνονται τα περισσότερα εκκλησιαστικά ιδρύματα, γηροκομεία, οικήματα αστέγων, οργανισμοί που ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες ατόμων με αναπηρίες και σύλλογοι που προάγουν τις τέχνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

2.1 Ο ρόλος της Εκκλησίας στη φιλανθρωπία

Στην ιστορική διαδρομή της ανθρωπότητας, από το απώτατο παρελθόν μέχρι σήμερα, η φιλανθρωπία έχει λάβει ποικίλες μορφές. Κατά την προ Χριστού εποχή η φιλανθρωπία ήταν υποτυπώδης, τόσο ως ασκούμενη από την οργανωμένη Πολιτεία, όσο και από ιδιώτες. Στη μετά Χριστό εποχή, η φιλανθρωπία άρχισε να ασκείται κατ' αρχάς συστηματικά και κατά κύριο λόγο μέσα στους κόλπους της νεοϊδρυθείσας από τον Χριστό και τους Αποστόλους Του Εκκλησίας. Στους αιώνες που ακολούθησαν το παράδειγμα της Εκκλησίας έδωσε ώθηση στο ενδιαφερθούν και τα διάφορα κράτη

και πολλές αδελφότητες, Σύλλογοι και μεμονωμένα άτομα για την επούλωση της ατομικής δυστυχίας και των κοινωνικών πληγών.

Η φιλανθρωπία, ως προς τις επί μέρους χαρακτηριστικότερες διακρίσεις της είναι: α) η “κλειστή φιλανθρωπία” ή ιδρυματική φιλανθρωπία”, η οποία ασκείται μέσα σε ιδρύματα διαφόρων

τύπων, που γενικά ονομάζονται “φιλανθρωπικά” (πχ πτωχοκομεία, ορφανοτροφεία, γηροκομεία, θεραπευτήρια κλπ) και β) “ανοιχτή φιλανθρωπία” η οποία βοηθεί και εξυπηρετεί πρόσωπα που διαβιούν εκτός ιδρυμάτων, γ) η “δημόσια φιλανθρωπία” και η “ιδιωτική φιλανθρωπία” που περιλαμβάνονται στον κοινό χαρακτηρισμό “Κοινωνική Πρόνοια”.

Η Κοινωνική Πρόνοια εμφανίζεται ως φιλανθρωπία που στοχεύει είτε στην πρόληψη είτε στη θεραπεία της ανθρώπινης δυστυχίας.

Ευθύς εξ αρχής πρέπει να τονίσουμε ότι η ιστορία της γνήσιας φιλανθρωπίας και γενικά της κοινωνικής πρόνοιας αρχίζει κυρίως με την εμφάνιση του Χριστιανισμού. Εν τούτοις όμως και στους προχριστιανικούς λαούς βρίσκονται σποραδικές εκδηλώσεις κοινωνικής πρόνοιας.

α) Η φιλανθρωπική δράση της Εκκλησίας αντανάκλαση της αγάπης του Θεού για τον άνθρωπο.

Σ' αυτούς τους προβληματισμούς, προστίθενται και άλλοι για μας που είμαστε Εκκλησία και θέλουμε η φιλανθρωπία που ασκούμε να είναι μια αντανάκλαση της αγάπης του Θεού για τον άνθρωπο με ευαγγελικό περιεχόμενο. Αν δεν προσέχουμε, βαθμιαία οδηγούμαστε σε μια αλλαγή των κινήτρων που μας ωθούν να ασκούμε την φιλανθρωπία: π.χ. αν η ικανότητα της οργάνωσης τίθεται ως πρώτος στόχος (εξ' ου και ο πολλαπλασιασμός υπαλλήλων και κατά συνέπεια η μεγαλύτερη δαπάνη λειτουργίας), επισκιάζεται το ουσιώδες νόημα της δράσης της αγάπης και έρχεται να εκλείψει ο χαρακτήρας του «σημείου» που πρέπει να έχει η ανθρωπιστική βοήθεια στο χώρο της αποστολής της Εκκλησίας. Αν λείπει η αξία του «σημείου» της φιλανθρωπικής δέσμευσης, η δραστηριότητα της Εκκλησίας χάνει την θεμελιακή της διάσταση και δεν διαφέρει από την δραστηριότητα άλλων ανθρωπιστικών οργανισμών ή οργανώσεων (π.χ. του Ερυθρού Σταυρού, ή μιας άλλης οποιασδήποτε φιλανθρωπικής οργάνωσης μη κυβερνητικού χαρακτήρα). Η φιλανθρωπική δράση της Εκκλησίας κινδυνεύει να χάσει εντελώς τις χριστιανικές της ρίζες.

Δυστυχώς παρόμοιοι φόβοι δεν είναι απλά καρπός της φαντασίας. Συναντάμε πολλά παραδείγματα που μας οδηγούν να σκεπτόμαστε ότι η φιλανθρωπική μας δράση είναι μια απλή ανθρωπιστική δράση που δεν εμπνέεται από το Ευαγγέλιο και συχνά σταματά στο «μόνο με το ψωμί ζει ο άνθρωπος», ενώ το Ευαγγέλιο λέει το αντίθετο (Τμ 4,4). Μην ξεχνάμε ότι υπάρχει πάντοτε ο κίνδυνος, η φιλανθρωπική δράση της Εκκλησίας να επηρεάζεται από το πνεύμα της εκκοσμίκευσης που, δυστυχώς, υπεισέρχεται και σε άλλους τομείς της δράσης της Εκκλησίας.

2.2 Το φιλανθρωπικό έργο του Μ. Βασιλείου.

Ο Άγιος των παιδιών, Μέγας Βασίλειος γεννήθηκε το 329 και υπήρξε ένας από τους πιο σημαντικούς Επισκόπους της Εκκλησίας με σημαντικό θεολογικό και φιλανθρωπικό έργο. Βαθύτατα μορφωμένος και ένας από τους πρώτους «οικολόγους» αφού αγαπούσε ιδιαίτερα τη φύση.

Στάθηκε στο πλευρό των φτωχών και των δούλων ενώ αγωνίστηκε για την ελάφρυνση της φορολογίας του λαού.

Η «Βασιλειάδα» ήταν το κέντρο της φιλανθρωπικής δράσης του Μεγάλου Βασιλείου. «Μια νέα πόλη» όπως την περιέγραφε ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος. Περιελάμβανε έναν μεγαλοπρεπή Ναό, νοσοκομείο - με πλήρη εξοπλισμό και μεγάλο αριθμό ιατρών, νοσοκόμων

και βοηθητικού προσωπικού- λεπροκομείο, πτωχοκομείο, ορφανοτροφείο και γηροκομείο. Επίσης είχαν ανεγερθεί οικήματα για τη φιλοξενία των κληρικών και του προσωπικού που υπηρετούσε στα ιδρύματα αλλά και για τους άρχοντες, τους κρατικούς λειτουργούς και τους πολίτες από άλλες περιοχές που επισκέπτονταν τη «Βασιλειάδα».

Ο Μέγας Βασίλειος περνούσε τον περισσότερο καιρό κοντά στους ανθρώπους που είχαν ανάγκη. Προσέφερε τις υπηρεσίες του στο νοσοκομείο και το λεπροκομείο, αξιοποιώντας τις γνώσεις του στην Ιατρική.

Σήμερα πολλά φιλανθρωπικά ιδρύματά της φέρουν το όνομα της πόλης που ίδρυσε ο Μέγας Βασίλειος. Οι σύγχρονες Βασιλειάδες της Ελλάδας Σήμερα πολλά φιλανθρωπικά ιδρύματά της φέρουν το όνομα της πόλης που ίδρυσε ο Μέγας Βασίλειος.⁹

Το Σωματείο «Άγιος Βασίλειος-Βασιλειάδα» ιδρύθηκε το 1962 από πρόσφυγες Μικρασιάτες, κυρίως από την Καπαδοκία, με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Σκοπός του, η αναβίωση του έργου του Μεγάλου Βασιλείου, της περίφημης Βασιλειάδας. Η διαφύλαξη και καλλιέργεια των βασικών γνωρισμάτων του Μικρασιατικού Ελληνισμού, των ηθών και των εθίμων. Η αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος των διανοουμένων και της σπουδάζουσας νεολαίας για τη μελέτη και προβολή της ιστορίας του Μικρασιατικού Ελληνισμού και η χορήγηση υποτροφιών σε άπορους σπουδαστές και βοήθειας σε άπορες οικογένειες. Ένα μεγάλο έργο που επετεύχθη είναι η ίδρυση το 1993 του Αρχοντικού, οίκου για ηλικιωμένους που λειτουργεί σε οίκημα χτισμένο και

⁹ www.kathimerini.gr

εξοπλισμένο με σύγχρονες προδιαγραφές για τη χρήση που προορίζεται ¹⁰

2.3 Φιλανθρωπία και κοινωνία

Για πολλούς, οι λέξεις «Αλληλεγγύη» και «Φιλανθρωπία», αποτελούν αντίπαλα στρατόπεδα εννοιολογικά, όμως στην κοινωνική τους υπόσταση και στην πράξη, αποτελούν ένα σημαντικό μέσο συνεισφοράς στον συνάνθρωπο. Στις δύσκολες αυτές εποχές που ζούμε, με τις δοκιμασίες να μας χαλκεύουν περισσότερο και να μας ενδυναμώνουν, ο άνθρωπος ξαναζεσταίνει την καρδιά του και ΜΑΖΙ με συγγενείς, φίλους, γνωστούς και συνανθρώπους του, χτίζει το μικρό ή το μέγα οίκημα του αύριο σε στέρεες βάσεις χάρη της αγάπης για ανιδιοτελή προσφορά στο πλαίσιο των κοινωνικών δράσεων και με γνώμονα τον άνθρωπο και τις ανάγκες του, Θεσσαλονικείς με καρδιά και χαμόγελο, ένωσαν τις δυνάμεις τους και «κωφεύοντας» απέναντι στις σειρήνες των καιρών μας, έστησαν το δικό τους στέρεο «παλάτι» για τους φτωχούς και άπορους της πόλης μας και των όμορων πόλεων. Με θάρρος καρδιάς και αγάπη για αγώνα, μπήκαν Μ.Α.Ζ.Ι. δυναμικά στη μάχη για την αξιοπρέπεια και με ένα σύνθημα, μία λέξη-ογκόλιθο από κάθε αρχικό γράμμα - «Με Αλληλεγγύη Ζούμε Ισότιμα» - χάραξαν την υπογραφή τους σε ένα δικό τους μνημόνιο πίστης και ελπίδας πως τα πράγματα θα αλλάξουν επειδή το θέλουμε και το παλεύουμε ΌΛΟΙ ΜΑΖΙ!

Έτσι τον Οκτώβριο κιόλας, 20 ξεχωριστές προσωπικότητες από τον πολιτικό, κοινωνικό και επιχειρηματικό κόσμο, με μια ζέση καρδιάς για προσφορά και ανιδιοτελή αλληλεγγύη, δώσανε τα χέρια και στήσανε ΜΑΖΙ, ένα Κοινωνικό Παντοπωλείο, που παρέχει τα είδη πρώτης ανάγκης - ρουχισμό, τροφή, υπόδυση, αντικείμενα καθώς και πληρωμές ΔΕΚΟ - και με χαμόγελο αντικρύζουν πλέον την ζωή βιάφοντας με πολυχρωμία το μουντό παρόν μας.

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο δίνει την ευκαιρία σε όλους τους ενδιαφερόμενους, να ενώσουν τις δυνάμεις τους για να σταθούμε όλοι μας, στην πράξη, στο πλευρό των ανθρώπων που το έχουν ανάγκη. Ειδικότερα, να στηρίξουν ανθρώπους και οικογένειες που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας, άνεργους και άπορους,

¹⁰ http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_columns_1_07/10/2010_417733

οι οποίοι θα έχουν τη δυνατότητα, μέσα από το Κοινωνικό Παντοπωλείο, να καλύπτουν βασικές και πρωτογενείς τους ανάγκες, αφού θα προμηθεύονται εντελώς δωρεάν κυρίως τρόφιμα και είδη ρουχισμού.

Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων και για να ευαισθητοποιήσει τον κόσμο για προσφορά Χριστουγεννιάτικο Bazaar, με σκοπό την ενίσχυση του Κοινωνικού Παντοπωλείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

3.1 Το πολιτικό πλαίσιο λειτουργίας της φιλανθρωπίας στη σύγχρονη Ελλάδα

Τις τελευταίες δεκαετίες το κράτος προέτρεπε την ίδρυση κοινωφελών ιδρυμάτων. Έδινε σε αυτούς τη διοικητική αυτοτέλεια αλλά και πολλές θεσπίζοντας νόμους και γράφοντας μέσα στους ίδιους νόμους ότι αυτοί θα ισχύουν ακόμα και αν κάποιος άλλος νόμος στο μέλλον τις τροποποιήσει! Για μια μεγάλη μερίδα κοινωφελών ιδρυμάτων που είχαν οι οργανισμοί τους εγκριθεί με προεδρικά διατάγματα, και μια και με διάταγμα το Σύνταγμα δεν επιτρέπει να αναγνωριστούν φορολογικές απαλλαγές, η Βουλή ψήφιζε ειδικούς νόμους που έδιναν τις φορολογικές κτλ. απαλλαγές και σε αυτά τα ιδρύματα. Έτσι σήμερα έχουμε πάνω από 50 πολύ γνωστά ιδρύματα που απαλλάσσονται από όλους τους φόρους, τα χαρτόσημα, εισφορές υπέρ τρίτων κτλ., κτλ. Αυτά τα ιδρύματα, όλα επώνυμα, επιτυχώς λειτουργούν μονάδες υγείας, μουσεία, εκθέσεις τέχνης κτλ. χάρη στα προνόμια που τους είχαν αναγνωριστεί και τα οποία περιελάμβαναν και την απαλλαγή από τον φόρο εισοδήματος για το ισόποσο κάθε δωρεάς προς το ίδρυμα του δωρητή. Η ιδρύτρια του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης χάρισε στο μουσείο πολλά επαγγελματικά ακίνητα στο κέντρο της Αθήνας ώστε από τα σίγουρα ενοίκια να καλύπτονται οι δαπάνες λειτουργίας του μουσείου.

Όλα όμως αυτά τελείωσαν με την κατάθεση του νομοσχεδίου με τον τίτλο α) «Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης και αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής». Με το άρθρο 12, παρ. 1 καταργούνται οι απαλλαγές από τον φόρο εισοδήματος που προβλέπονται με γενικές ή ειδικές διατάξεις όλων των νομικών προσώπων και ιδρυμάτων φυσικά. Με το άρθρο 25, παρ. 9 και 16 επιβάλλεται φόρος κληρονομιών και δωρεών, με το άρθρο 27 επιβάλλεται φόρος στην ακίνητη περιουσία τους και η παρ. 2 του άρθρου 29 μας λέγει ότι καταργείται κάθε απαλλαγή των ιδρυμάτων που δόθηκε με γενική ή ειδική διάταξη νόμου. Τέλος, και αυτοί που κάνουν δωρεές προς ιδρύματα δεν αφαιρούν από το εισόδημά τους το 100% της δωρεάς αλλά το 20% μόνον ή άλλα εγκεκριμένα κοινωφελή ή φιλανθρωπικά νομικά πρόσωπα, προκειμένου να τα διανείμουν δωρεάν σε απόρους,

β) οποιοδήποτε αγαθό που προσφέρεται δωρεάν από πρόσωπα ή οργανισμούς εγκατεστημένους σε άλλη χώρα και χωρίς πρόθεση εμπορικής εκμετάλλευσης από μέρους των δωρητών σε δημόσιες υπηρεσίες ή οργανισμούς ή άλλα εγκεκριμένα κοινωφελή ή φιλανθρωπικά νομικά πρόσωπα, προκειμένου να συγκεντρωθούν

χρηματικά ποσά κατά τη διάρκεια περιστασιακών αγαθοεργών εκδηλώσεων υπέρ των απόρων,

γ) τα υλικά εξοπλισμού και είδη γραφείου που προσφέρονται δωρεάν από πρόσωπα ή οργανισμούς εγκατεστημένους σε άλλη χώρα και χωρίς καμιά πρόθεση εμπορικής εκμετάλλευσης από μέρος του δωρητή, σε εγκεκριμένα κοινωφελή ή φιλανθρωπικά νομικά πρόσωπα, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τις ανάγκες της λειτουργίας τους και την επίτευξη των κοινωφελών ή φιλανθρωπικών σκοπών τους.

Ποια είναι αυτά τα σωματεία; Είναι πάρα πολλά. Ας αναφέρουμε μόνο πέντε με το όνομά τους. Τα: Ασυλο Ανιάτων, Γηροκομείο Αθηνών, Αμαλείο Οικοτροφείο, Ίδρυμα Προστασίας Απροσαρμόστων Παίδων Θεοτόκος και Ίδρυμα Προστασίας Τυφλών Αγία Παρασκευή. Είναι όλα άξια πάσης συμπάθειας και στήριξης. Παρέχουν ανεκτίμητες υπηρεσίες σε ομάδες του πληθυσμού που τις έχουν απόλυτη ανάγκη. Όλα αυτά τα Ιδρύματα έγιναν με κληρονομίες και δωρεές. Π.χ., το Γηροκομείο Αθηνών οφείλει την ύπαρξη και περιουσία του στη γενναιοδωρία, συν τοις άλλοις, του Ανδρέα Συγγρού, του Βασίλη και της Ελίζας Γουλανδρή και του Παναγιώτη και της Ελένης Αγγελοπούλου. Με τις δωρεές αυτές τα φιλανθρωπικά σωματεία έκτισαν τις εγκαταστάσεις των και απέκτησαν περιουσιακά στοιχεία, κυρίως ακίνητα, με τα οποία αποκτούν εισόδημα .

Έτσι ο νέος νόμος επιβάλλει φόρους: α) 10% επί των ενοικίων των τα οποία προηγουμένως απολάμβαναν φοροαπαλλαγής, β) 3,5 τοις χιλίοις επί της αξίας των ακινήτων τους άνω των 150 εκατ. δρχ. και γ) 20% επί των δωρεών άνω των 100.000 δρχ. κατ' έτος από ένα άτομο σε ένα ίδρυμα για να επιτρέπεται στον δωρητή να εκπίπτει το ποσό από το φορολογητέο του εισόδημα. Εννοείται ότι ο δωρητής αυτός, όπως όλοι οι δωρητές, κινδυνεύει και από το «πόθεν έσχες».

Ο νόμος αυτός αποτέλεσε σημαντικό πλήγμα για τα φιλανθρωπικά ιδρύματα. Ήδη φαίνεται ότι ανακόπτεται η εισροή δωρεών προς αυτά και ότι χάνονται ελπίδες που είχαν δημιουργηθεί με υποσχέσεις για την πραγματοποίηση ορισμένων σημαντικών έργων. Επιπλέον θα χρειασθεί να πληρωθούν μεγάλα ποσά για φόρους. Συνεπώς τα ιδρύματα θα αναγκασθούν να σφίξουν τα λουριά, εκτός των άλλων με τη μείωση του αριθμού των τροφίμων και του προσωπικού των. Ίσως να υποχρεωθούν να πουλήσουν ακίνητά τους, σε ασύμφορες μάλιστα τιμές, αφού θα ευρίσκονται υπό

πίεση. Δεν είναι καθόλου απίθανο πολλά από τα εν λόγω σωματεία να μην καταφέρουν να επιβιώσουν.

Τι πρέπει να γίνει από εδώ και μπρος; Να καταργηθεί ο νόμος αυτός για τα νομικά πρόσωπα που αποδεδειγμένα επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς. Έτσι αυτά θα σωθούν. Θα γλιτώσει όμως και η ίδια η κυβέρνηση από την πολιτική ζημία που θα υποστεί εάν εξοντωθούν πολλά φιλανθρωπικά ιδρύματα ιδίως δε μερικά από τα μεγαλύτερα. Ελπίδες ότι μπορούμε να έχουμε μια τέτοια μεταβολή έδωσε το δημοσίευμα του «Βήματος» της 11-5-1997, σύμφωνα με το οποίο οι αρμόδιοι σκέφτονται να τερματίσουν τον φόρο επί των δωρεών, επειδή επείσθησαν πλέον κατόπιν ωριμοτέρας σκέψεως ότι αυτός δεν καταλήγει σε φοροδιαφυγή. Τελευταίως έγινε γνωστό ότι συνεστήθη επιτροπή η οποία θα μελετήσει τη φορολογία της περιουσίας και των εισοδημάτων της Εκκλησίας. Η ίδια επιτροπή, ή άλλη, θα έπρεπε να κοιτάξει τα θέματα αυτά για τα φιλανθρωπικά ιδρύματα.¹¹

3.2 Το οικονομικοκοινωνικό πολιτικό λειτουργίας της φιλανθρωπίας στη σύγχρονη Ελλάδα

Ο ελληνικός μη κερδοσκοπικός τομέας είναι μικρός σε μέγεθος όσον αφορά τα μέλη του, τις αποδόσεις του, τους ευεργετούμενους του και του προϋπολογισμού του. Αποτελείται από περισσότερους από 600 οργανισμούς, με 9.000 ενεργούς εθελοντές, 3.300 αμειβόμενους υπαλλήλους, οι οποίοι εξυπηρετούν τις ανάγκες 53.500 ατόμων ετησίως. Ο συνολικός ετήσιος προϋπολογισμός ανέρχεται σε 65 εκατομμύρια ευρώ και η δομή των οργανισμών είναι η παρακάτω: 65% συνεταιρισμοί, 25% ιδρύματα και αστικές εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Οι εγκαταστάσεις τους καλύπτουν περίπου 300.000 τετραγωνικά μέτρα, ενώ τα περιουσιακά τους στοιχεία περιλαμβάνουν οχήματα, βιβλιοθήκες, αθλητικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις αναψυχής και άλλα¹². Η πλειοψηφία των μη κερδοσκοπικών οργανισμών ανήκει σε δύο κατηγορίες. Στη μία κατηγορία υπάγονται οι οίκοι ευγηρίας. Ένα μεγάλο μέρος των ιδρυμάτων συνδέεται με την ελληνική ορθόδοξη εκκλησία, αφού η παροχή

¹¹ <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=91819>

¹² Π. Πολυζωίδης (2006) Αθήνα: Εθελοντισμός στην κοινωνική προστασία, ελληνικά γράμματα .

κοινωνικής προστασίας από αυτήν είναι ιδιαίτερα σημαντική. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τις φιλανθρωπικές εταιρίες, οι οποίες στοχεύουν κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά στην καταπολέμηση της φτώχειας. Συγκεκριμένα 118 μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί υπηρετούν τις ανάγκες ηλικιωμένων, 104 τις ανάγκες φτωχών ανθρώπων, 104 έχουν στόχο την συγκέντρωση αίματος, 99 αντιμετωπίζουν προβλήματα παιδιών, εφήβων και οικογενειών, 98 τις ανθρώπινες παθήσεις, 66 οργανισμοί άτομα με ιδιαίτερες ικανότητες και 29 στοχεύουν στην βοήθεια κοινωνικά αποκλεισμένων ατόμων ή ατόμων που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές.¹³

3.3 Τα φιλανθρωπικά ιδρύματα στην Ελλάδα

Τα Ιδρύματα είναι η θεσμική και οργανωμένη έκφραση της φιλανθρωπίας. Είναι οι οργανισμοί που προικοδοτούνται από τον δημιουργό τους, με μια περιουσία για την εκτέλεση ορισμένων σκοπών. ο ρόλος των Ιδρυμάτων είναι συμπληρωματικός προς τον ρόλο του κράτους. Ακριβώς δε επειδή οι οικονομικοί πόροι των Ιδρυμάτων δεν μπορούν να συγκριθούν με αυτούς του κράτους πρέπει τα Ιδρύματα να μεγιστοποιούν την κοινωνική συμβολή τους και την αποτελεσματικότητα των χορηγιών τους, επιδιώκοντας τους υψηλότερους δυνατούς στόχους.

1. Αγκαλιά, Σύλλογος Προστασίας Αγέννητου Παιδιού. Φιλανθρωπικό μη κερδοσκοπικό σωματείο το οποίο ιδρύθηκε το 1998. Μαζί με το Κέντρο Φροντίδας Μητέρας και Παιδιού ο σύλλογος παρέχει εντελώς δωρεάν υπηρεσίες σε εγκύους που αντιμετωπίζουν κάθε είδους προβλήματα λόγω της εγκυμοσύνης τους καθώς και μετά τη γέννηση του παιδιού.
2. Άγιος Νικόλαος, Σύλλογος Γονέων, Κηδεμόνων και Φίλων Αυτιστικών Ατόμων. Ο Σύλλογος ιδρύθηκε το 2001 από γονείς, κηδεμόνες και φίλους ατόμων με αυτισμό. Είναι φιλανθρωπικό μη κερδοσκοπικό σωματείο και έχει σκοπό τη λειτουργία οικοτροφείου για άτομα με αυτισμό τα οποία προέρχονται από οικογένειες παραπληγικών, τυφλών, καρκινοπαθών και άπορων.

¹³ Π. Πολυζωίδης(2006) Αθήνα: Εθελοντισμός στην κοινωνική προστασία, ελληνικά γράμματα .

3. Αντιμετώπιση Παιδικού Τραύματος. Μη κερδοσκοπικό σωματείο με δραστηριότητα την πρόληψη και θεραπεία του παιδικού τραύματος και την αναβάθμιση και διασφάλιση της ποιότητας ζωής για τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας καθώς και βοήθεια παιδιών με σοβαρά προβλήματα υγείας.
4. Αρωγή. Φιλανθρωπικό μη κερδοσκοπικό σωματείο το οποίο ιδρύθηκε το 1995. Προστατεύει οικογένειες στα Βόρεια και Δυτικά προάστια της Αθήνας και τις υποστηρίζει για να βελτιώσουν το επίπεδο διαβίωσής τους. Προσφέρει εκτός από ρουχισμό και τρόφιμα, Νομική, Ιατρική και Ψυχολογική Στήριξη. Το 2003 ίδρυσε ένα σταθμό στις Αχαρνές για παιδιά με ειδικές ανάγκες.
5. Αμυμώνη, Πανελλήνιος Σύλλογος Γονέων Κηδεμόνων και Φίλων Ατόμων με Προβλήματα Οράσεως και Πρόσθετες Ειδικές Ανάγκες. Μη κερδοσκοπικό φιλανθρωπικό σωματείο το οποίο ιδρύθηκε το 1993. Έχει στόχο τη συνένωση σε κοινό σύλλογο των γονέων, κηδεμόνων και φίλων των τυφλών ατόμων με πρόσθετα ειδικά προβλήματα.
6. Ανοιχτή Αγκαλιά, των Φίλων Κοινωνικής Παιδιατρικής. Μη κερδοσκοπικό σωματείο ιδιωτικού δικαίου που δημιουργήθηκε στην Αθήνα το 1994 από μια ομάδα εθελοντών, με βασικό στόχο τη στήριξη με κάθε τρόπο του παιδιού που νοσηλεύεται σε νοσοκομείο.
7. Αγαπώ τα Παιδιά. Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με σκοπό την αρωγή και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης παιδιών που αντιμετωπίζουν σοβαρά οικογενειακά προβλήματα.
8. Άσυλο του Παιδιού. Μη κερδοσκοπικός οργανισμός στον οποίο από το 1919 φιλοξενούνται και διαπαιδαγωγούνται παιδιά χαμηλόμισθων εργαζόμενων μητέρων της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης. Δραστηριοποιείται σε δυο κύριους τομείς: την Παιδική Εστία και το Πνευματικό Κέντρο για την ανάπτυξη του παιδιού.
9. Γιατροί Χωρίς Σύνορα. Προσφέρουν τη βοήθειά τους σε πληθυσμούς που βρίσκονται σε κατάσταση επείγουσας ανάγκης, στα θύματα που προκαλούνται είτε από φυσικούς είτε από ανθρώπινους παράγοντες, σε όσους υποφέρουν εξαιτίας εξεγέρσεων, χωρίς καμία φυλετική, θρησκευτική, φιλοσοφική ή πολιτική διάκριση.
10. Γιατροί του Κόσμου Ελλάδας. Δημιουργήθηκαν το 1990 και αποτελούν μέρος του Διεθνούς Δικτύου των Γιατρών του Κόσμου. Τα προγράμματά τους στην Ελλάδα περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων Ανοιχτό Πολύ-ιατρείο για μετανάστες, πρόσφυγες και άπορους, ξενώνα δυναμικότητας 70 ατόμων με στόχο την καθημερινή παροχή στέγης και σίτισης και πρόγραμμα επισκέψεων σε απομονωμένες περιοχές της Ελλάδας.

11. Γραμμή Ζωής. Κοινωφελές μη κερδοσκοπικό σωματείο τηλεειδοποίησης και βοήθειας στο σπίτι που δραστηριοποιείται κυρίως στη παροχή φροντίδας, προστασίας και ασφάλειας προς τους ηλικιωμένους.

12. Διεθνής Εταιρεία Στήριξης Οικογένειας. Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία η οποία ιδρύθηκε το 2004 με σκοπό την αναγνώριση και αντιμετώπιση των προβλημάτων της οικογένειας.

13. Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Μη κυβερνητική οργάνωση που δραστηριοποιείται από το 2000 για την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στη χώρα μας.

14. Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου. Επιστημονικό μη κερδοσκοπικό σωματείο με σκοπό τη στήριξη νέων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα (κατάθλιψη, άγχος, μαθησιακές δυσκολίες, οικογενειακά προβλήματα).

15. ΕΡΜΗΣ Σωματείο Γονέων και Φίλων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. Νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με σκοπό την παροχή κάθε δυνατής ηθικής, κοινωνικής και οικονομικής βοήθειας για τη θεραπεία, την εκπαίδευση, την κοινωνική και επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

16. Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρεία. Φιλανθρωπικός μη κερδοσκοπικός οργανισμός ο οποίος ιδρύθηκε το 1958 και αποτελεί το βασικό φορέα του αντικαρκινικού αγώνα στη χώρα μας.

Είναι μέλος της Διεθνούς Ενώσεως κατά του Καρκίνου, διαθέτει 34 παραρτήματα σε όλη τη χώρα και διενεργεί τον Πανελλήνιο Αντικαρκινικό Έρανο u945 αλλά αποδίδει όλα τα χρήματα στο κράτος.

17. ΕΛ.Ε.Π.Α.Π., Ελληνική Εταιρεία Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Παίδων. Σωματείο προνομιακού κοινωνικού χαρακτήρα με καθεστώς νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου.

Ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1937 από πρωτοβουλία ιδιωτών. Στόχος της ΕΛ.Ε.Π.Α.Π. είναι να βοηθάει σπαστικά παιδιά ή παιδιά με άλλες κινητικές αναπηρίες στην αντιμετώπιση της πάθησής τους.

18. Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες. Σωματείο αναγνωρισμένο από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του ΟΗΕ (ECOSOC) το οποίο ιδρύθηκε το 1989 για να υποστηρίξει ανθρώπους που ζητούν άσυλο στη χώρα μας για να γλιτώσουν από τους διωγμούς στην πατρίδα τους.

19. Ελληνική Εταιρία για τη Σκλήρυνση Κατά Πλάκας. Μη κερδοσκοπικό σωματείο ιδιωτικού δικαίου, μη επιχορηγούμενο από το κράτος, το οποίο αριθμεί πάνω από 3.500 μέλη πανελλαδικά. Μέλη εκτός από τους πάσχοντες είναι και φίλοι, συγγενείς, επιστήμονες, φορείς, καθώς και εξέχοντα πρόσωπα της ελληνικής κοινωνίας.
20. Ελληνικό Ίδρυμα Επιμέλειας του Παιδιού. Κοινοφελές ίδρυμα το οποίο ιδρύθηκε το 1991 με σκοπό την ανάληψη εξόδων για την παροχή νοσηλείας, περιθάλψεως και αρωγής σε άπορα, ανήλικα παιδιά.
21. Ελληνικό Ίδρυμα Οστεοπόρωσης. Μη κερδοσκοπικό επιστημονικό σωματείο το οποίο ιδρύθηκε το 1996 και αποβλέπει στην πρόληψη και καλύτερη αντιμετώπιση μεταβολικών νοσημάτων των οστών με την προώθηση ουσιαστικών στόχων όπως η συνεχή μετεκπαίδευση Ελλήνων Ιατρών για τα νοσήματα αυτά, η οργάνωση και λειτουργία δικτύου ιατρικών μεταβολικών νοσημάτων των οστών κ.ά.
22. Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων. Προωθεί την ιδέα της δωρεάς ιστών και οργάνων και δραστηριοποιείται σε δυο κατευθύνσεις: στη βελτίωση του μεταμοσχευτικού προγράμματος μέσα στο Εθνικό Σύστημα Υγείας και στην ενημέρωση των πολιτών της χώρας για το θέμα.
23. ΕΛΠΙΔΑ, Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Παιδιών με Νεφρικές Ασθένειες. Μη κερδοσκοπικό σωματείο το οποίο ιδρύθηκε το 1986 και έχει ως σκοπό την ηθική και ψυχολογική στήριξη και την οικονομική βοήθεια παιδιών με νεφρικές ασθένειες και των οικογενειών τους.
24. Ελληνική Διαβητολογική Εταιρεία. Ασχολείται με την προαγωγή της διαβητολογίας στην Ελλάδα και την ανάληψη κάθε νόμιμης δραστηριότητας που αποσκοπεί αφ' ενός μεν στην πρόληψη του σακχαρώδους u948 διαβήτη, αφετέρου δε στην προαγωγή της υγείας, της κοινωνικής περιθάλψεως και της γενικής ευημερίας των ατόμων που πάσχουν από την ασθένεια.
25. Εστία Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής. Φιλανθρωπικό σωματείο το οποίο ιδρύθηκε το 1982 και απευθύνεται σε νέα άτομα, ηλικίας 13 ετών και άνω, με ελαφρά και μέση νοητική υστέρηση. Προσφέρει, μεταξύ άλλων, επαγγελματική κατάρτιση, υποστηρικτικές υπηρεσίες προς τα άτομα αυτά και τις οικογένειές τους, προώθηση στην απασχόληση, εκπαίδευση σε κοινωνικές δραστηριότητες, κ.ά.
26. Θεόφιλος, ΜΚΟ Κοινωνικής Φροντίδας. Ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2004 με σκοπό την παροχή υλικής, κοινωνικής και ψυχολογικής στήριξης των πολύτεκνων οικογενειών στις απομακρυσμένες, ορεινές και νησιωτικές περιοχές της Ελλάδας.

27. Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας. Κοινοφελής μη κερδοσκοπικός οργανισμός ιδιωτικής πρωτοβουλίας ο οποίος λειτουργεί από το 1967. Τα προγράμματά του απευθύνονται σε ομάδες πληθυσμού σε κρίση, όπως οι πρόσφυγες και παιδιά και νέοι με κινητικές αναπηρίες.

28. Ινστιτούτο Ειδικής Αγωγής. Λειτουργεί από το 2003, παρέχοντας μη κερδοσκοπικό κοινωνικό έργο με κύριες δραστηριότητες την αναβάθμιση της ειδικής αγωγής, την κοινωνική και οικονομική ένταξη και ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων και ατόμων με αναπηρία.

29. Κάνε Μια Ευχή. Μη κερδοσκοπικό ίδρυμα, παράρτημα του διεθνούς φιλανθρωπικού οργανισμού “Make-A-Wish Foundation” που είναι το μεγαλύτερο στο είδος του παγκοσμίως. Ιδρύθηκε το 1997 και έχει ως σκοπό την εκπλήρωση επιθυμιών παιδιών από 3 έως 18 χρόνων, που πάσχουν από σοβαρές αρρώστιες απειλητικές για τη ζωή τους.

30. Κέντρο Αποθεραπείας και Αποκατάστασης Παιδιών Βούλας, (πρώην ΠΙΚΠΑ Βούλας). Προσφέρει τις υπηρεσίες του στον ευαίσθητο χώρο της Πρόνοιας από το 1954 και από τον Ιούλιο 2003 λειτουργεί ως αποκεντρωμένη μονάδα κοινωνικής φροντίδας παιδιών. Οι τομείς δραστηριότητάς του (Φιλοξενία–Φροντίδα-Αποκατάσταση) απευθύνονται κυρίως σε 130 εγκαταλελειμμένα παιδιά διαφόρων ηλικιών με σοβαρά προβλήματα υγείας (βαριές κινητικές αναπηρίες και πνευματική υστέρηση).

31. Κέντρο Βρεφών ΜΗΤΕΡΑ. Ιδρύθηκε το 1953 και είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός με σκοπό την προσφορά εξειδικευμένων και εξατομικευμένων υπηρεσιών σε παιδιά και γονείς που βρίσκονται σε ειδικές ψυχοκοινωνικές συνθήκες.

32. Κέντρο ___ Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Νοητική Υστέρηση¹⁴

Κλίμακα, Φορέας Ανάπτυξης Ανθρώπινου και Κοινωνικού Κεφαλαίου για την Αντιμετώπιση του Κοινωνικού Αποκλεισμού. Πρόκειται για ένα «κέντρο ημέρας» και ξενώνα βραχύχρονης φιλοξενίας αστέγων όπου παρέχεται συστηματική υποστήριξη στην προσπάθεια αντιμετώπισης των πολύπλευρων προβλημάτων τους με βασικό στόχο την επανένταξή τους στην εργασία..

¹⁴ <http://www.eurobank.gr/Uploads/Images1024/Irdymata.pdf>

34. Κιβωτός του κόσμου. Ιδρύθηκε το 1998 από τον Πάτερ Αντώνιο και έχει ως στόχο να βγάλει όσο το δυνατόν περισσότερα παιδιά από τη φτώχεια και την εγκατάλειψη και να τους προσφέρει τη δυνατότητα να σταθούν στα πόδια τους.

35. ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ. Είναι ένας Όμιλος 10 φιλανθρωπικών μη κερδοσκοπικών σωματείων και εταιρειών με αντικείμενο την υποστήριξη παιδιών που αντιμετωπίζουν σοβαρά ψυχικά, σωματικά και κοινωνικά προβλήματα. Ο σκοπός του συνίσταται στην οργανωμένη προβολή των δραστηριοτήτων τους μέσα από κοινές δράσεις.

Τα 10 σωματεία που συμμετέχουν στον Όμιλο είναι τα εξής:

ο Πνοή Φίλοι Εντατικής Θεραπείας Παιδιού. Ιδρύθηκε το 1992 από γονείς, παιδίατρους και φίλους εθελοντές και ασχολείται με τον εξοπλισμό των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας Παιδιών και Νεογνών στα κρατικά νοσοκομεία, την υλική και ηθική υποστήριξη των γονιών που τα παιδιά τους νοσηλεύονται στην Εντατική, τη δημιουργία Μονάδων Εντατικής Θεραπείας Παιδιών στα Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία της περιφέρειας, κ.ά.

ο Μέριμνα για τη φροντίδα παιδιών και οικογενειών στην Αρρώστια και στο Θάνατο. Ιδρύθηκε το 1995 από εννέα έμπειρους επιστήμονες με βασικούς στόχους την παροχή δωρεάν υπηρεσιών προς το παιδί και την οικογένεια που πενθούν αγαπημένο τους πρόσωπο ή παιδιού που απειλείται η ζωή του από σοβαρή ασθένεια.

ο Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών. Ειδικώς αναγνωρισμένο φιλανθρωπικό σωματείο το οποίο ιδρύθηκε το 1972 με σκοπό την ανάπτυξη της πρόνοιας για τα άτομα που πάσχουν από εγκεφαλική παράλυση στην Ελλάδα.

ο Σωματείο «Φίλοι του Θεοτόκος». Μη κερδοσκοπικό σωματείο που ιδρύθηκε το 1997 με αποκλειστικό σκοπό την ηθική και υλική ενίσχυση του μεγάλου κοινωνικού έργου του Ιδρύματος «Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ».

ο Παιδικά Χωριά SOS. Σωματείο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, το οποίο προστατεύει παιδιά που, για σοβαρούς κοινωνικούς λόγους, στερούνται μόνιμα τη φροντίδα των φυσικών τους γονιών. Η προστασία και φροντίδα των παιδιών προσφέρεται σε μακρόχρονη βάση, από την παιδική ηλικία μέχρι την επαγγελματική, οικονομική αποκατάστασή τους.

ο Κέντρο Ειδικών Ατόμων «Η Χαρά». Είναι μια στέγη φιλοξενίας παιδιών με σοβαρά πνευματικά και σωματικά προβλήματα εκ γενετής η οποία λειτουργεί από το 1983 ως

φιλανθρωπικό σωματείο. Τα παιδιά ακολουθούν ένα συγκεκριμένο καθημερινό πρόγραμμα το οποίο περιλαμβάνει και ώρες απασχόλησης στους χώρους φυσιοθεραπείας και εργοθεραπείας.

ο Πανελλήνια Ένωση Αγώνα κατά του Νεανικού Διαβήτη (Π.Ε.Α.Ν.Δ.). Ιδρύθηκε το 1983 από γιατρούς και γονείς παιδιών που πάσχουν από Νεανικό Διαβήτη Τύπου Ι. Έργο του η προαγωγή της έρευνας για την οριστική θεραπεία και πρόληψη των επιπλοκών της νόσου.

ο Χατζηπατέριο – Κέντρο Αποκατάστασης Σπαστικών Παιδιών. Το Κέντρο παρέχει φυσιοθεραπεία, εργοθεραπεία, λογοθεραπεία, προσχολική ειδική αγωγή και εκπαίδευση σε περίπου 100 παιδιά ετησίως, από την Αθήνα και την επαρχία, με σκοπό την αντιμετώπιση των κινητικών, νοητικών, συναισθηματικών και κοινωνικών αναγκών τους.

ο Ίδρυμα «Η Παιδική Στέγη». Ιδρύθηκε το 1931 και έχει υπό την εποπτεία του πέντε «Πρότυπες Στέγες» σε περιοχές της Αθήνας και του Πειραιά. Σκοπός του ιδρύματος είναι η φύλαξη και φροντίδα παιδιών προσχολικής ηλικίας, από τεσσάρων μηνών έως πέντε ετών και στόχος του η εξυπηρέτηση και στήριξη της εργαζόμενης μητέρας.

ο Οι Φίλοι του Παιδιού. Φιλανθρωπικό σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα το οποίο ιδρύθηκε το 1987 στην Αθήνα και φροντίζει παιδιά με προβλήματα υγείας και σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

36. Μέλισσα, Στέγη Παιδικής και Εφηβικής Προστασίας Θηλέων. Νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου το οποίο ιδρύθηκε το 1921 με σκοπό να προσφέρει ανθρωπιστική βοήθεια σε πρόσφυγες. Σήμερα, φιλοξενεί κορίτσια από 6 ως 18 χρονών τα οποία χρειάζονται προστασία και φροντίδα.

37. Μονάδα Εφηβικής Υγείας (Μ.Ε.Υ.) Β' Παιδιατρική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών, Νοσοκομείο Παίδων «Π & Α Κυριακού». Λειτουργεί από τον Οκτώβριο του 2006 και αποτελεί πρωτοποριακή και εξειδικευμένη υπηρεσία υγείας η οποία και προσφέρει σημαντικό ιατρικό και κοινωνικό έργο. Η ομάδα ενημέρωσης της Μ.Ε.Υ. επισκέπτεται σχολεία και προσφέρει επιμόρφωση και πρόληψη καθώς και σημαντικό ερευνητικό έργο για θέματα u960 που αφορούν τους εφήβους σήμερα.

38. ΝΙΚΗ – “Victor Artant”, Επιστημονικός Σύνδεσμος Προσαρμοσμένων Δραστηριοτήτων. Λειτουργεί από το 1998 και προσφέρει τις υπηρεσίες του σε άτομα με νοητική καθυστέρηση, κινητικές αναπηρίες και ψυχικές διαταραχές μέσω προγραμμάτων Πρώιμης Παρέμβασης της Δημιουργικής Απασχόλησης και Ημιαυτόνομης και Αυτόνομης Διαβίωσης.

39. ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ, Κέντρο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες. Δημιουργήθηκε από γονείς ατόμων με αναπηρία, επιστήμονες καθώς και ευαισθητοποιημένους πολίτες της περιοχής Αγ. Δημητρίου το 1998.

40. Παιδιά της Γης. Φιλανθρωπικό μη κερδοσκοπικό σωματείο που ιδρύθηκε το 1996 με σκοπό την προστασία, την πρόνοια και την ηθική και οικονομική βοήθεια παιδιών σε όλο τον κόσμο. Συνεργάζεται μεταξύ άλλων, με φυλακές ανηλίκων, στέγες εγκαταλελειμμένων παιδιών, παιδικούς σταθμούς κ.α.

41. Πανελλήνιος Σύλλογος Παραπληγικών. Ιδρύθηκε το 1977 με σκοπό την υποστήριξη παραπληγικών, τετραπληγικών και βαριά κινητικά ανάπηρων ατόμων της χώρας μας. Δημιουργήθηκε αρχικά από μια μικρή ομάδα παραπληγικών η οποία αναπτύχθηκε με τα χρόνια και σήμερα, μετά από 27 χρόνια, αποτελεί τον πανελλήνιο εκπρόσωπο όλων των βαριά κινητικά αναπήρων.

42. Πίστη, Σύλλογος γονέων και κηδεμόνων παιδιών με νεοπλασματικές παθήσεις. Ιδρύθηκε από γονείς παιδιών που πάσχουν από καρκίνο και νοσηλεύονται στις αιματολογικές – ογκολογικές κλινικές και τη μονάδα Μεταμόσχευσης Μυελού των οστών του νοσοκομείου παιδών «Αγία Σοφία». Σκοπός του συλλόγου είναι η δημιουργία επαρκών συνθηκών νοσηλείας, η ψυχολογική στήριξη των παιδιών που νοσηλεύονται καθώς και των οικογενειών τους και η εξασφάλιση στέγης, τροφής και ένδυσης στις άπορες οικογένειες.

43. Πανελλήνιος Σύνδεσμος Νεφροπαθών υπό Αιμοκάθαρση ή Μεταμόσχευση. Ιδρύθηκε το 1975 ως μη κερδοσκοπικό σωματείο και σήμερα εκπροσωπεί 6.000 περίπου νεφροπαθείς υπό αιμοκάθαρση ή μεταμόσχευση σε όλη την Ελλάδα. Οι στόχοι του είναι, μεταξύ άλλων, η διάδοση της ιδέας της δωρεάς ιστών και οργάνων, η συνεχής βελτίωση των συνθηκών νοσηλείας των χρόνιων νεφροπαθών και η διενέργεια ερευνών για την πάθηση της Νεφρικής Ανεπάρκειας.

44. Σικιαρίδειο Ίδρυμα. Μη κερδοσκοπικό ίδρυμα το οποίο ιδρύθηκε το 1939 με σκοπό την υποστήριξη παιδιών με ειδικές ανάγκες u954 και με νοητική υστέρηση. Προσφέρει κατάρτιση και αποκατάσταση σε παιδιά ηλικίας 5-21 ετών, με μέση και ελαφρά νοητική υστέρηση, ενώ καταρτίζει 300 περίπου παιδιά στα προ-επαγγελματικά του εργαστήρια.

45. Στήριξη: Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης Νομαρχίας Ξάνθης. Μη αστική κερδοσκοπική επιχείρηση με τη συμμετοχή της Νομαρχίας Ξάνθης και δύο φορέων του νομού με σημαντικό κοινωνικό έργο και δράση στην στήριξη ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων.

- 46.«Ο Άγιος Παντελεήμων», Σωματείο Γονέων & Κηδεμόνων Α.μΕ.Α. Επαρχίας Καλύμνου. Ιδρύθηκε το 1997 και το 2000 δημιούργησε Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία, στο οποίο φοιτούν 25 παιδιά διαφόρων αναπηριών, ηλικίας 16-40 ετών.
47. Στροφή – Ανοιχτό Θεραπευτικό Πρόγραμμα Εφήβων. Αποτελεί ένα οργανωμένο δίκτυο υπηρεσιών για εφήβους (13 έως 20 ετών), χρήστες ψυχοδραστικών ουσιών και τις οικογένειές τους. Είναι η πρώτη υπηρεσία του είδους που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα το 1988 και έχει έδρα την Αθήνα, αλλά καλύπτει τις ανάγκες εφήβων απ' όλη τη χώρα, χάρη στο Ξενώνα που διαθέτει.
48. Σύλλογος Εθελοντικής Διακονίας Ασθενών. Λειτουργεί από το 2003 και προσφέρει εθελοντική ανθρώπινη παρουσία στο πλευρό μοναχικών νοσηλευόμενων ατόμων.
49. Σύνδεσμος Προστασίας Παίδων. Λειτουργεί από το 1923 παρέχοντας μη κερδοσκοπικό κοινωνικό έργο με κύριες δραστηριότητες την περίθαλψη, την επαγγελματική κατάρτιση, την ψυχοκοινωνική στήριξη και την κοινωνική ενσωμάτωση ατόμων άνω των 14 ετών με ελαφρά ή μέση νοητική καθυστέρηση και άλλες αναπτυξιακές ανεπάρκειες.
50. Σύνδεσμος Θεραπευτικής Ιππασίας Ελλάδας. Σκοπός του είναι η μη κερδοσκοπική, φιλανθρωπική προσφορά δυνατοτήτων, ευκαιριών και μέσων για ιππασία από αναπήρους, κυρίως παιδιά, καθώς επίσης και η εφαρμογή της ιππασίας ως θεραπευτικό μέσο.
51. Το Εργαστήρι. Σύλλογος γονέων παιδιών με νοητική υστέρηση ο οποίος ιδρύθηκε το 1978. Σκοπός του είναι η παροχή υποστήριξης και κάλυψης αναγκών των παιδιών που μετά την ηλικία των 18 ετών πρέπει να ενταχθούν στην κοινωνία.
52. Το Περιβολάκι. Ιδρύθηκε το 1983 και λειτουργεί ως πρότυπη διαγνωστική θεραπευτική μονάδα για παιδιά και εφήβους με σοβαρά ψυχικά νοσήματα. Συμμετείχε σε προγράμματα ψυχιατρικής μεταρρύθμισης (στα πλαίσια των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης Α' και Β').
53. Το φως των τυφλών. Έχει αποκλειστικό σκοπό την προσφορά ηθικής και χρηματικής βοήθειας για την ενίσχυση των οικογενειών και των απόρων τυφλών μελών του.
54. Το χαμόγελο του παιδιού. Αναγνωρισμένο μη κερδοσκοπικό νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που προσφέρει κοινωφελές έργο από το 1995. Σκοπός του

συλλόγου είναι η παροχή φροντίδας και προστασίας σε όλα τα παιδιά της Ελλάδας, χωρίς άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις κοινωνικού αποκλεισμού.

55. Το σπίτι της ΑΡΣΙΣ. Ανεξάρτητη μη κερδοσκοπική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1992 και η οποία Διαθέτει ξενώνα προσωρινής φιλοξενίας παιδιών και εφήβων θυμάτων παραμέλησης – κακοποίησης. Δραστηριοποιείται στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στη Λάρισα, στο Βόλο, στην Καρδίτσα, στην Κοζάνη, στη Χαλκιδική και στα Τίρανα.

56. Φλόγα, Σύλλογος Γονιών Παιδιών με Νεοπλαστική Ασθένεια. Δημιουργήθηκε το 1982 ως σύλλογος μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με σκοπό την υποστήριξη των 3.000 περίπου οικογενειών παιδιών με καρκίνο από όλη την Ελλάδα, με σκοπό την εξασφάλιση της καλύτερης δυνατής φροντίδας από κάθε πλευρά, ιατρική, ψυχική και κοινωνική.

57. Φιλήμων. Ιδρύθηκε το 1986 και σήμερα διαθέτει ένα κέντρο απεξάρτησης από ναρκωτικά.

58. Χατζηκυριάκειο Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας. Ιδρύθηκε το 1889 από τον Ιωάννη και τη σύζυγό του Μαριγώ Χατζηκυριακού με σκοπό την περίθαλψη ορφανών και άπορων κοριτσιών.

Παραρτήματα στην Ελλάδα Διεθνών Φιλανθρωπικών Ιδρυμάτων

Action Aid Hellas. Διεθνής μη κερδοσκοπικός αναπτυξιακός οργανισμός παγκόσμιας αλληλεγγύης, που ιδρύθηκε το 1972 στη Μεγάλη Βρετανία, από τον φιλόanthρωπο επιχειρηματία Cecil Jackson-Cole και δραστηριοποιείται επίσης στην Ιρλανδία, στην Ιταλία, στη Γαλλία, στην Ισπανία και στην Ελλάδα από το 1998. Όραμά της είναι η δημιουργία καλύτερων συνθηκών ζωής για τους φτωχότερους λαούς του κόσμου, έτσι ώστε οι άνθρωποι να μπορούν να ζουν με αξιοπρέπεια.

MDA HELLAS, Σωματείο για τη φροντίδα των ατόμων με νευρομυϊκές παθήσεις. Ιδρύθηκε το 2000 από μια ομάδα εθελοντών που συνεργάζονται με μέλη του ιατρικού και ακαδημαϊκού κόσμου, προκειμένου να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των πολλαπλών προβλημάτων που δημιουργούν οι νευρομυϊκές παθήσεις.

UNICEF. Η Ελληνική Επιτροπή Συνεργασίας με τη UNICEF λειτουργεί υπό την εποπτεία των Υπουργείων Εξωτερικών και Υγείας, με σκοπό την πρόκληση ενδιαφέροντος, την ευαισθητοποίηση και τη διάδοση των σκοπών της UNICEF.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

4.1 Οι Μεγάλοι Ευεργέτες

Εθνικοί ευεργέτες ονομάζονται, στην ελληνική ιστορία, οι εύποροι εκείνοι Έλληνες, οι οποίοι από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης και μετά δαπάνησαν ή κληροδότησαν το σύνολο ή μεγάλο μέρος της περιουσίας τους για κοινωφελείς σκοπούς, στην Ελλάδα, συμβάλλοντας έτσι σημαντικά στη πνευματική ανάπτυξη και κοινωνική πρόοδο του ελληνικού έθνους. Από τον ευρύ κύκλο των Ελλήνων, που αξίζουν του τίτλο του εθνικού ευεργέτη πρέπει να μνημονευθούν ιδιαίτερα ο Μανωλάκης Καστοριανός, ανακαινιστής της πατριαρχικής σχολής της Κωνσταντινούπολης (1661) και ιδρυτής σχολείων στην Άρτα, στο Αιτωλικό, στην Καστοριά και στη Χίο και οι Ηπειρώτες Λάμπρος και Σίμων Μαρούτσης, Επιφανιος Ζώης Καπλάνης και οι αδελφοί Ζωσιμάδες, ιδρυτές των ανώτερων σχολών που λάμπρυναν τα Ιωάννινα όλο τον 18ον και τις αρχές του 19ου αιώνα.

Ο **Κωνσταντίνος Μπέλλιος** (1772 Λινοτόπι Καστοριάς- 1838 Βιέννη) στη διάρκεια της τετράμηνης διαμονής του στην Αθήνα δωρίζει όλη την Αθηναϊκή περιουσία του, κάπου 70.000 δραχμές της εποχής, στο νεοσύστατο Δημοτικό Νοσοκομείο Αθηνών επί της οδού Ακαδημίας, του οποίου γίνεται ο πρώτος ευεργέτης. Στην Εθνική Βιβλιοθήκη, όπου και σήμερα οι αναγνώστες της διαβάζουν βιβλία με τη σφραγίδα της δωρεάς του Κ.Μπέλλιου, υπάρχουν 1886 τόμοι που έφερε από τη Βιέννη. Κατά τη διάρκεια της ολιγόμηνης διαμονής του στην Αθήνα σχετίζεται με τον Έφορο των Αρχαιοτήτων Κυριακό Πιττάκη και βοηθάει θετικά στην ίδρυση της Αρχαιολογικής Εταιρείας.

Ο **Βαρώνος Κωνσταντίνος Δημητρίου Βέλλιος** (ή Μπέλλιος) (1772 - 1838) γεννήθηκε στη Βλάστη Σισσανίου (*Εορδαίας*) του νομού Κοζάνης. Στο εξώφυλλο του βιβλίου αναφέρεται ο τόπος της καταγωγής του, εκ Λινοτοπόλεως της Μακεδονίας, κοντά στη σημερινή Γράμμουστα του όρους Γράμμου Καστοριάς που δυστυχώς ανήκει στους επτά πρώτους εγκατελειμμένους και κατεστρεμμένους οικισμούς, οι κάτοικοι του οποίου κατέφυγαν μετά την καταστροφή από τους Τουρκαλβανούς 1769 σε διάφορα μέρη της βορείου Ελλάδας.

Η οικογένειά του μετανάστευσε από τη Βλάστη το 1776 και μετά από σύντομη διαμονή στην Κωνσταντινούπολη, εγκαταστάθηκε τελικά στην Αυστροουγγαρία. Στις

παραδουνάβιες ηγεμονίες, όπου ζούσε η οικογενειά του, απέκτησε ιδιαίτερη μόρφωση. Έκανε μεγάλη σταδιοδρομία στο εμπόριο και παράλληλα φρόντισε για την πνευματική του καλλιέργεια. Εγκαταστάθηκε τελικά στη Βιέννη όντας πλέον μεγαλέμπορος. Το 1817, ο αυτοκράτορας της Αυστρίας του απένειμε τον τίτλο του *Βαρόνου*. Έκανε πολλές δωρεές στη Βιέννη, και ενίσχυσε οικονομικά την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Ιδιαίτερα δε, βοήθησε τους επαναστάτες στην ιδιαίτερη πατρίδα του τη Μακεδονία. Το 1836 ο *Βαρόνος Κωνσταντίνος Βέλλιος* έγινε δεκτός με τιμές από των Όθωνα, στην Αθήνα. Εκεί ο *Βέλλιος* γνωρίστηκε με τον Κυριακό Πιττάκη, ο οποίος ήταν Έφορος της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας. Η συνάντησή του με τον Κυριακό Πιττάκη και η περιήγησή του στα αρχαιολογικά μνημεία της Αθήνας τον συγκίνησαν και αποφάσισε την ίδρυση και την οικονομική υποστήριξη της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, το 1837. Στην Αθήνα παρέμεινε περίπου τρεις μήνες, όπως συνάγεται από το ημερολόγιό του (2 Δεκεμβρίου 1836 αφίχθηκε στην Πάτρα και η 4η Μαρτίου 1837, Ημέρα Παρασκευή είναι και η τελευταία σημείωσή του).

Στις ευεργεσίες του συγκαταλέγονται η Βιέννη, η Μακεδονία και ο Δήμος Αθηναίων, στον οποίον, εκτός των άλλων, δώρισε οικόπεδα αξίας 70.000^l δρχ της εποχής εκείνης. Πέθανε στη Βιέννη το 1838. Στον Πολύγυρο Χαλκιδικής υπάρχει προτομή του, όπου αναγράφεται "Βαρόνος Κωνσταντίνος Δ. Βέλιος 1772 - 1837 Ευεργέτης των Μακεδόνων Αγωνιστών του 1821".

Ο **Ζώης Καπλάνης** (1736-1806) ήταν Έλληνας εθνικός ευεργέτης από την Ήπειρο. Γεννήθηκε στο χωριό Γραμμένο των Ιωαννίνων το 1736. Από μικρός έμεινε ορφανός και όπως λέγεται υπόφερε τόσο, που οι συγχωριανοί του τον έλεγαν «Πικρο-Ζώη». Σε μικρή ηλικία εγκατέλειψε το Γραμμένο και πήγε στα Γιάννενα για να βρει καλύτερη μοίρα. Εκεί τέθηκε υπό την προστασία του πλούσιου Κονιτσιώτη γουνεμπόρου και επίσης ευεργέτη Παναγιώτη Χατζηνίκου. Με την πάροδο των ετών ο Χατζηνίκου αντιλαμβανόμενος την αξία και την φιλομάθεια του Καπλάνη, ο οποίος στο μεταξύ είχε μάθει μόνος του γραφή και ανάγνωση, τον απάλλαξε από τις χειρονακτικές εργασίες και τον προσέλαβε ως υπάλληλο του ενώ μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα τον έχρισε γραμματικό του και στη συνέχεια συνέταιρό του.

Υπό την νέα του ιδιότητα, ο Καπλάνης συνέβαλε στην ανάπτυξη της επιχείρησης που είχε ως έδρα το Βουκουρέστι (τόπος διαμονής του Χατζηνίκου) ενώ από το 1771

εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Μόσχα. Εκεί κατάφερε να αποκτήσει βαθμιαία μεγάλη περιουσία ζώντας ταυτόχρονα μια λιτή και θεοσεβή ζωή.

Πολλά από τα πλούτη του, ο Καπλάνης τα διέθετε για εθνοφελής σκοπούς: ίδρυσε το 1797 την Καπλάνειο Σχολή στα Ιωάννινα την οποία προίκισε με αξιόλογη βιβλιοθήκη, εργαλεία Φυσικής κλπ ενώ μέσω της διαθήκης του δώρισε σημαντικά χρηματικά ποσά στις σχολές της Πάτμου και του Αγίου Όρους καθώς και κληροδότημα για το νοσοκομείο των Ιωαννίνων και για άλλους φιλανθρωπικούς σκοπούς αλλά και στο Βασιλικό Ορφανοτροφείο της Μόσχας με τον όρο να στέλνονται οι τόκοι στους επιτρόπους των εκκλησιών των Ιωαννίνων με σκοπό την ενίσχυση των φτωχών κατοίκων του Γραμμένου και της Ζοντίλας (τόπος καταγωγής της μητέρας του).

Απεβίωσε στις 20 Δεκεμβρίου του 1806 σε ηλικία 70 ετών στη Μόσχα.

Ο **Μανωλάκης Καστοριανός (Εμμανουήλ Φιλίππου)** μεγαλέμπορος γουναρικών και εθνικός ευεργέτης από την Καστοριά μπορεί να θεωρηθεί ο πρώτος Έλληνας, ο οποίος δικαιούται τον τίτλο του εθνικού ευεργέτη, ενώ έχουν σωθεί ελάχιστες πληροφορίες για τη ζωή του, ακμάσοντας κατά το Ματθαίο Παρανίκα το 1660. Ο Γεώργιος Βαλέτας γράφει, ότι ήταν γιός του Πέτρου Φιλίππου ευτελούς καταγωγής, πήγε στην Πόλη άφραγκος και αγράμματος. Ο διάδοχός του Παΐσιου Νεκτάριος έπεισε κάποιον επιφανή Μανωλάκη Καστοριανό να συνδράμει στις εργασίες και ξεκίνησε την διαδικασία της έκδοσης της σχετικής άδειας από την Πύλη. Οι εργασίες εκίνησαν τελικά από τον Πατριάρχη Δοσίθεο. Συνοψίζοντας τη δράση του αυτή ένα πατριαρχικό σιγίλιο του 1663 χαρακτηρίζει τον Μανωλάκη «Ως άλλον τινά χρυσορρόαν Νείλον, τοις της ελεημοσύνης ρεύμασι την οικουμένην καταρδεύοντα».

Οι **Ζωσιμάδες** (ή αδελφοί Ζωσιμά) υπήρξαν έμποροι και εθνικοί ευεργέτες που κατάγονται από το χωριό Γραμμένο Ιωαννίνων.

Οικογενειακό δέντρο

Ήταν τα εξής έξι αδέλφια:

- Ιωάννης Ζωσιμάς (1752-1771)
- Αναστάσιος Ζωσιμάς (1754-1828)
- Νικόλαος Ζωσιμάς (1758-1842)
- Θεοδόσιος Ζωσιμάς (1760-1793)
- Ζώης Ζωσιμάς (1764-1828)

- Μιχαήλ Ζωσιμάς (1766-1809)

Ήταν παιδιά του Παναγή Ζωσιμά, εμπόρου που εργαζόταν στα Ιωάννινα.

Εμπορική δραστηριότητα

Ο Νικόλαος, ο Θεοδόσιος και ο Μιχάλης το 1785 ξεκινούν την εμπορική τους σταδιοδρομία στο Λιβόρνο της Ιταλίας, ενώ ο Ιωάννης, ο Αναστάσιος, ο Ζώης στη στην Ουκρανία και αργότερα στη Μόσχα.

Τα πρώτα χρόνια της εμπορικής τους δραστηριότητας ήταν αρκετά επίπονα, αλλά γρήγορα κατάφεραν να ορθοποδήσουν.

Ευεργεσία τους

Με τον θάνατο του Θεοδόση, ο οποίος τους άφησε διαθήκη να ενισχύσουν τις σχολές των Ιωαννίνων, διέθεσαν αστρονομικά ποσά για την σύσταση και την λειτουργία σχολείων και δημόσιων βιβλιοθηκών. Το 1799 χρηματοδότησαν την έκδοση πολλών βιβλίων. Μεγάλο ποσό διοχετεύτηκε για την «Ελληνική Βιβλιοθήκη» του Αδαμάντιου Κοραή. Στα Ιωάννινα συνέβαλλαν με τα υπέρογκα ποσά που διέθεσαν στην ανέγερση πτωχοκομείου, ορφανοτροφείου, και σχολείου στην ιδιαίτερη πατρίδα τους.

Το 1820 με το θάνατο του Ζώη χορηγήθηκε χρηματικό ποσό για την ανέγερση της Ζωσιμαίας σχολής, σχολείο που αποτέλεσε το κέντρο της εκπαιδευτικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή. Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης μυσούνται στην Φιλική Εταιρεία και στηρίζουν οικονομικά τον αγώνα, τόσο στην Μολδοβλαχία όσο και στον ελληνικό χώρο.

Στα ευεργετήματά τους περιλαμβάνονται και η ίδρυση Νομισματικού Μουσείου στην Αθήνα, με δωρεά της προσωπικής τους συλλογής σε αρχαία ελληνικά και ρωμαϊκά νομίσματα και η ανέγερση ορφανοτροφείου στην Πάτμο.¹⁵

¹⁵ Παντελής Κοντογιάννης (1866-1928) (1908). *Εθνικοί ευεργέται*. Εν Αθήναις: Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων. http://anemi.lib.uoc.gr/metadata/5/b/d/metadata-276684ee1080e8edf9b6b29005b32b9e_1267710381.tkl.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

5.1 Ορισμός της έννοιας Εθελοντισμός

«Ο εθελοντισμός είναι στάση ζωής. Είναι το συναίσθημα που σου δημιουργείται όταν αντικρίζεις ένα παιδί που δεν έχει γάλα, μία οικογένεια που ζει σε άθλιες συνθήκες, όταν συναντάς ανθρώπους άρρωστους να δίνουν μάχη για τη ζωή. Εμείς δε στοχεύουμε να υποκαταστήσουμε τις κρατικές δομές, ούτε είμαστε φιλανθρωπική οργάνωση με την επωνυμία του όρου για εμάς η προσφορά είναι κουλτούρα. Ο επίσημος εθελοντισμός

είναι μια δραστηριότητα που πραγματοποιείται μέσω μη κερδοσκοπικών οργανώσεων ή προγραμμάτων και αναλαμβάνεται:

- προς όφελος της κοινότητας και του εθελοντή
- με την ελεύθερη βούληση του ίδιου του εθελοντή και χωρίς καταναγκασμό
- χωρίς οικονομική αμοιβή, και
- μόνο σε θέσεις που προορίζονται για εθελοντές

Αρχές του Εθελοντισμού

- Ο εθελοντισμός ωφελεί την κοινωνία και τον εθελοντή
- Η εθελοντική εργασία δεν αμείβεται
- Ο εθελοντισμός είναι πάντα θέμα επιλογής
- Ο εθελοντισμός δεν αναλαμβάνεται υποχρεωτικά προκειμένου να αποφέρει συντάξεις ή κρατικά επιδόματα
- Ο εθελοντισμός είναι ένας νόμιμος τρόπος με τον οποίο οι πολίτες μπορούν να συμμετέχουν στις δραστηριότητες της κοινότητάς τους
- Ο εθελοντισμός είναι ένα μέσο να αντιμετωπίζουν τα άτομα ή οι ομάδες τις ανθρώπινες, περιβαλλοντικές και κοινωνικές ανάγκες
- Ο εθελοντισμός είναι μια δραστηριότητα που εκτελείται μόνο σε μη κερδοσκοπικούς τομείς
- Ο εθελοντισμός δεν υποκαθιστά την αμειβόμενη εργασία
- Οι εθελοντές δεν παίρνουν τη θέση αμειβόμενων υπαλλήλων, ούτε συνιστούν

απειλή για την ασφάλεια της εργασίας αμειβόμενων υπαλλήλων

- Ο εθελοντισμός σέβεται τα δικαιώματα, την αξιοπρέπεια και τον πολιτισμό των άλλων

- Ο εθελοντισμός προωθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα.¹⁶

Σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 27ης Νοεμβρίου 2009, το έτος 2011 ανακηρύχθηκε «Ευρωπαϊκό Έτος Εθελοντικών Δραστηριοτήτων που προωθούν την ενεργό συμμετοχή του πολίτη» (εν συντομία «Ευρωπαϊκό Έτος Εθελοντισμού»). Βασικός στόχος του Ευρωπαϊκού Έτους Εθελοντισμού είναι η ενθάρρυνση και η υποστήριξη-κυρίως μέσω ανταλλαγής εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών- των προσπαθειών που καταβάλλουν η Ένωση, τα κράτη μέλη και οι τοπικές και περιφερειακές αρχές για τη δημιουργία των συνθηκών εκείνων στην κοινωνία των πολιτών οι οποίες ευνοούν τον εθελοντισμό καθώς και η ενίσχυση της προβολής των εθελοντικών δραστηριοτήτων. Ο στόχος αυτός επιμερίζεται σε τέσσερις βασικούς άξονες:

- 1) Δημιουργία περιβάλλοντος κατάλληλου για τον εθελοντισμό στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- 2) Ενίσχυση των διοργανωτών εθελοντικών δραστηριοτήτων για βελτίωση της ποιότητας των εθελοντικών δραστηριοτήτων
- 3) Αναγνώριση των εθελοντικών δραστηριοτήτων
- 4) Ευαισθητοποίηση για την αξία και τη σημασία του εθελοντισμού¹⁷

¹⁶ http://www.volunteeringaustralia.org/files/NC8XHVS14E/Def_Princ_Greek.pdf

¹⁷ <http://www.neagenia.gr/frontoffice/>

**Όλος ο κόσμος
μια αγκαλιά**

10η Γιορτή Εθελοντισμού!
με τη συμμετοχή 60 Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

17 Σεπτεμβρίου 2011

WWW.SIMETEXO.GR

ΔΡΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΙΣ Μ.Κ.Ο. ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ, ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟ ΔΡΟΜΟΥ
ΠΕΖΟΣΔΡΟΜΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΛΑΤΑΟΥ - ΘΗΣΣΕΙΟ
ΩΡΕΣ 10.00 ΠΜ ΕΩΣ 22.00 ΜΜ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ανάμεσα στις δύο μεγάλες δυνάμεις την κυβέρνηση-διοίκηση και την αγορά, υπάρχει μία τρίτη μεγάλη δύναμη που αγγλικά ονομάζεται *civicή citizen sector* και σε πρόχειρη ελληνική μετάφραση **ο τομέας των πολιτών**. Από πολλούς αναφέρεται και σαν **ο τρίτος τομέας** ή **ο ανεξάρτητος τομέας** ή **ο κοινωνικός τομέας**. Η πιο επιτυχής

ίσως ονομασία είναι η πρώτη γιατί περιέχει την **έννοια του πολίτη**, που με την ιδιότητα του αυτή δρα εθελοντικά είτε, προς όφελος των συμπολιτών του ή της κοινότητάς του ή της πόλης ή του έθνους του, είτε για την ικανοποίηση όποιου άλλου συλλογικού ή κοινωνικού ενδιαφέροντος. Στον Τρίτο τομέα υπάγονται ο τομέας του εθελοντισμού, η (Ιδιωτικών οργανισμών) μη κερδοσκοπικό τομέα, της κοινωνικής οικονομίας, της κοινωνίας των πολιτών.. Όταν αναφερόμαστε στον τρίτο τομέα, θα περιλαμβάνουν όλες τις ομάδες και οργανισμούς που προσφέρουν εθελοντικά. Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι οι οργανώσεις του τρίτου τομέα έχουν αναλάβει περισσότερο χαρακτηριστικά των κρατικών οργανισμών (π.χ. όσον αφορά την τυποποίηση) και της αγοράς

Σε γενικές γραμμές, ο εθελοντισμός είναι η πρακτική των ανθρώπων που εργάζονται για λογαριασμό τρίτων ή μια συγκεκριμένη αιτία χωρίς αμοιβή για το χρόνο και τις υπηρεσίες τους. Ο εθελοντισμός είναι γενικά θεωρείται μια δραστηριότητα αλτρουιστική, που προορίζεται για την προώθηση της καλής ή τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου, αλλά οι άνθρωποι και εθελοντές για τη δική ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους, για να καλύψει άλλους, να κάνει επαφές για πιθανή απασχόληση, να έχουν τη διασκέδαση, και μια σειρά από άλλους λόγους ότι θα μπορούσε να θεωρηθεί αυτοεξυπηρετηθούν.

Ο εθελοντισμός έχει πολλές μορφές και εκτελείται από ένα ευρύ φάσμα ανθρώπων. Πολλοί εθελοντές εκπαιδεύονται ειδικά στις περιοχές που εργάζονται σε, όπως η ιατρική, η εκπαίδευση, ή διάσωσης έκτακτης ανάγκης. Άλλοι εθελοντές υπηρετούν σε-ως αναγκαία βάση, όπως σε απάντηση σε μια φυσική καταστροφή ή για μια παραλία-καθαρισμού.

5.2 Ιστορική Αναδρομή

Ο εθελοντισμός στην Ελλάδα, εμφανίζεται ακόμα και μέσα από την ελληνική μυθολογία. Ο πρώτος ανιδιοτελής εθελοντής, σύμφωνα με τον ελληνικό αξονικό μύθο, ήταν ο Προμηθέας, ο τιτάνας που έκλεψε τη φωτιά από τους θεούς και την έδωσε στους ανθρώπους και μαζί τους χάρισε τη γνώση και τις τέχνες.

Ο Δίας, ως πατέρας και αρχηγός των θεών, τον τιμώρησε, στέλνοντας τον Ήφαιστο να τον σταυρώσει στον Καύκασο, κρατώντας τον εκεί καρφωμένο σ' ένα βράχο. Αιώνες μετά, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, ένας άλλος μεγάλος εθελοντής, ο ημίθεος Ηρακλής θα τον απελευθερώσει. Το μύθο αυτό τον ανέδειξε, ως γνωστόν, ο μεγάλος Έλληνας ποιητής Αισχύλος, στην τριλογία του «Προμηθέας δεσμώτης», «Προμηθέας λυόμενος» και «Προμηθέας πυρφόρος» και μπορούμε να θεωρήσουμε πως συμβολίζει ότι η θεμελιακή πηγή της γνώσης οφείλεται στον εθελοντισμό και στην ανιδιοτέλεια που απελευθερώνει πολύτιμες αξίες της γνώσης για τον άνθρωπο.

Σε κάθε εποχή μπορούμε να ισχυριστούμε ότι ο μύθος αυτός συναντιέται με την πραγματικότητα. Το πνεύμα και η γνώση έχει μια σχέση με τον εθελοντισμό και την προσφορά. Η γνώση στην πηγή της δεν προσφέρεται από το κράτος, την εξουσία και την αγορά. Το κράτος μπορεί να δημιουργήσει κατάλληλες συνθήκες και αγορά να πολλαπλασιάσει το προϊόν της γνώσης. Η αλληλεγγύη όμως και ο αλτρουισμός είναι κοινωνική ευαισθησία και οραματισμός.

Στον τόπο μας ο εθελοντισμός έχει μια μακρά παράδοση δράσης κυρίως στους χώρους της Παιδείας, της Υγείας και της Πρόνοιας, τα τελευταία δε χρόνια και στον Αθλητισμό και τον Πολιτισμό. Δεν είναι κάτι που ανακαλύφθηκε με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Είναι όμως μια έννοια που έχει υποστεί πολλές μεταβολές. Κάνοντας μια μικρή ιστορική αναδρομή, πριν φτάσουμε στο σύγχρονο εθελοντισμό, διαπιστώνουμε ότι οι ιδέες της κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης πήγασαν στην αρχαιότητα από τον φιλοσοφικό ιδεαλισμό του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη,

καθώς και των Στωικών Φιλοσόφων. Οι ιδέες αυτές επηρέασαν τα άτομα των κοινωνιών της εποχής και τα παρότρυναν να επιδοθούν στη φροντίδα και τη συμπαράσταση κάθε μορφής αναξιοπαθούντων, υστερούντων σωματικά και πνευματικά. Η κοινωνική νομοθεσία του Σόλωνα και του Περικλή περιλάμβανε μέτρα για την προστασία χηρών και ορφανών, την συνταξιοδότηση αναπήρων και ηλικιωμένων, την πρόσληψη ανέργων σε κρατικές υπηρεσίες για την εκτέλεση κοινωφελών έργων κλπ.

Κάνοντας λοιπόν μία ανασκόπηση στο παρελθόν, δυνατές ρίζες φαίνεται να έχει η θρησκευτική προέλευση του εθελοντισμού. Ο όρος «εθελοντής» πρωτοεμφανίστηκε το 1750, αντλεί την καταγωγή του και από την εκκλησία και τις θρησκευτικές οργανώσεις εμφανιζόμενη ως θεληματική δωρεά, δηλαδή ως έμπρακτη φιλανθρωπική δραστηριότητα των χριστιανών που εμπνέονταν από την παραβολή του καλού Σαμαρείτη.

Αν σκεφτούμε ιστορικά την πορεία του εθελοντισμού, αυτό που μένει στη μνήμη μας είναι το ανθρώπινο πρόσωπο που ήταν παρόν στα στρατιωτικά νοσοκομεία, στα ορυχεία και τα μηχανοστάσια της Βιομηχανικής Επανάστασης, στα σκλαβοπάζαρα, στα καράβια των καταδίκων, στους καταυλισμούς της προσφυγιάς, στις εξαθλιωμένες γειτονιές των μεγάλων πόλεων, στα στρατόπεδα συγκεντρώσεων.

Συνοπτικά, μπορούμε να διακρίνουμε δύο στάδια που θα μας δώσουν μία εικόνα σχετικά με την πορεία του εθελοντισμού.

Μετά τη μεταπολίτευση του 1974, καταγράφηκε στην Ελλάδα ιδιαίτερα έντονη πολιτική συμμετοχή, σε συνθήκες πόλωσης. Αργότερα, όμως, και κυρίως μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1980, η πολιτική συμμετοχή μειώθηκε κατά πολύ. Η συμμετοχή στις εθελοντικές οργανώσεις παρουσίασε αυξομειώσεις, ενώ η συμμετοχή στα εργατικά συνδικάτα μειώθηκε με το πέρασμα του χρόνου.

Εκτός από τα παραπάνω, όψεις ισχυροποίησης, έστω με σταδιακό τρόπο, της ελληνικής κοινωνίας πολιτών στην αυγή του 21ου αιώνα, είναι άτυπες συλλογικές δράσεις. Οι μετρήσιμες όψεις της κοινωνίας πολιτών δεν είναι οι μόνες ούτε ίσως οι σημαντικότερες ως προς τη διασύνδεση της κοινωνίας αυτής με το πολιτικό σύστημα.

Ιστορικά, οι θεσμοθετημένες εθελοντικές οργανώσεις συνδέονται με την εμφάνιση της νεωτερικότητας. Η εμφάνιση των εθελοντικών οργανώσεων οφείλεται σε πολλούς λόγους όπως η μετανάστευση προς τις πόλεις, η άνοδος της αστικής τάξης, η

διάδοση των πολιτικών δικαιωμάτων και οι δυνατότητες που προσφέρει η σύγχρονη δημοκρατία για δημόσιο διάλογο και συλλογική δράση. Η δημιουργία τέτοιων οργανώσεων δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την ανάδυση του πολιτικού φιλελευθερισμού και τη συνακόλουθη δυνατότητα έκφρασης της ελεύθερης βούλησης και τη λειτουργία του κοινοβουλευτισμού που αποτέλεσε πρότυπο για την αντίστοιχη λειτουργία των σωματείων. Ο εθελοντισμός καλύπτει την ανάγκη προσφοράς προς τον συνάνθρωπο, η εθελοντική εργασία προσφέρει κοινωνική αναγνώριση, ο εθελοντισμός μπορεί να καλύψει τυχόν κενά του κράτους, εθελοντική εργασία μπορούν να προσφέρουν όλοι ανεξαρτήτως ηλικίας, ο εθελοντής αποκτά επιπλέον γνώσεις, μέσω του εθελοντισμού προωθείται η συλλογικότητα.¹⁸

Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι στο περιοδικό «Εθελοντισμός» του ελληνικού συλλόγου αναδόχων οικογενειών, τ. 1, 1994, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα του 1ου Πανελλήνιου συνεδρίου συλλόγων εθελοντικής προσφοράς ιδιωτικής πρωτοβουλίας (Αθήνα, 6-7 Νοεμβρίου 1993), όπου μεταξύ άλλων επισημαίνεται η ανάγκη να ξεπεράσει ο εθελοντισμός τα παλιά πρότυπα της φιλανθρωπίας η οποία δημιούργησε προβλήματα αξιοπρέπειας και να βαδίσει σαν προσφορά στον συνάνθρωπο επί ίσοις όροις.¹⁹

Μια μορφή παροχής εθελοντισμού υπηρεσιών αναπτύσσεται στο πλαίσιο της οργάνωσης και της δράσης των αλληλοβοηθητικών σωματείων, που εμφανίζονται ταυτόχρονα με τα πρώτα σκιρτήματα του εργατικού κινήματος, στο τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα, σε μια εποχή όπου δεν είχε συγκροτηθεί ακόμη ένα στοιχειώδης δημόσιο σύστημα κοινωνικής προστασίας. Τα σωματεία αυτά εκπροσωπούν μια διαφορετική αντίληψη από εκείνη των φιλανθρωπικών σωματείων, στηριζόμενη στην ιδέα ότι η κοινωνική δυστυχία δεν πρέπει μόνο να θεραπεύεται αλλά και να προλαμβάνεται, με την αναγνώριση σε κάθε μέλος του σωματείου ενός δικαιώματος σε συγκεκριμένες παροχές, ως έκφραση των δεσμών συναδελφικής και ταξικής αλληλεγγύης των μελών του, που συμμετέχουν όλα με την οικονομικά ή άλλη συνεισφορά τους (γνώσεων και ενεργειών) στην πραγματοποίηση των αλληλοβοηθητικών του σκοπών.

¹⁸ Ανθόπουλος, Χ. (2000) *Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία*, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

¹⁹ Ανθόπουλος, Χ. (2000) «Εθελοντισμός» τ. 1, 1994

Παρατηρούμε λοιπόν διαβάζοντας τα παραπάνω, ότι τον σύγχρονο οργανωμένο εθελοντισμό τον συναντάμε πέρα από τις παλιότερες αυτές μορφές αλληλεγγύης. Ίσως μάλιστα, θα ήταν προτιμότερο να χρησιμοποιούμε τον όρο «εθελοντισμός» μόνο για τις πιο πρόσφατες εμπειρίες, για να μη συγχέονται πραγματικότητες που έχουν ορισμένες κοινές όψεις, συνολικά όμως είναι διαφορετικές.

Οι ιδιαιτερότητες του σύγχρονου εθελοντισμού εκδηλώνονται σε πολλά επίπεδα που θα αναφερθούμε στο παρακάτω κεφάλαιο διεξοδικότερα: στην οργανωτική του όψη,

στην οργανωτική του όψη, στον τρόπο παρέμβασης του, στους τομείς παρέμβασής του, στα κοινωνικά του κίνητρα, στην πολιτική του διάσταση, στη δημοκρατική του λειτουργία και στο οικονομικό του βάρος.²⁰

Παρά το ευρύ φάσμα των πολιτών που θα μπορούσαν να έχουν μνηθεί στο μεγαλείο του εθελοντισμού, στην Ελλάδα δυστυχώς, δεν είναι τόσο ανεπτυγμένος όσο σε άλλες χώρες της Ε.Ε. Μόνο τα τελευταία 10-15 χρόνια, έχει καταγραφεί μια σταδιακή ανάπτυξη σε σύγχρονες βάσεις, και το πιο βασικό είναι, ότι αυτό έγινε με

τη συμμετοχή ενός σημαντικού αριθμού νέων ατόμων, που προσπαθούν με υπομονή και μεράκι να ξεπεράσουν δυσκολίες όπως είναι η έλλειψη συντονισμού σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, η εξεύρεση πόρων και η ίση κατανομή αυτών, ο αποτελεσματικός τρόπος καταμερισμού καθηκόντων ανάμεσα στα μέλη των διαφόρων εθελοντικών οργανώσεων, και κυρίως, η έλλειψη εκπαίδευσης.

Είναι επίσης σημαντικό να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο και την Ομοσπονδία

Εθελοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων Ελλάδος (Ο.Ε.Μ.Κ.Ο.Ε.), η οποία είναι το Δευτεροβάθμιο Συντονιστικό Όργανο των Εθελοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικής προσφοράς και ευαισθητοποίησης. Ιδρύθηκε το 1996 ανταποκρινόμενη στην ανάγκη για

²⁰ Ανθόπουλος, Χ. (2000) *Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία*, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

συντονισμένη δράση των ΜΚΟ και αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα στη πορεία ανάπτυξης των ΜΚΟ. Στη χώρα μας γίνεται τελευταία πολύς λόγος για τον εθελοντισμό. Παρατηρούμε λοιπόν ότι σιγά-σιγά φτάνοντας στο 20ο αιώνα, δίνοντας την ώθηση η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων βλέπουμε την ανάγκη για την οργάνωση και προώθηση του εθελοντισμού στην χώρα μας κάτι που γίνεται φανερό και με την σύσταση των παραπάνω εθελοντικών οργανισμών. Στη διάρκεια του 20ου αιώνα, η κοινωνία πολιτών εκδηλώθηκε με τη δημιουργία νέων συλλογικών φορέων, συλλόγων, σωματείων και εθελοντικών οργανώσεων κάθε είδους, καθώς και με την αύξηση των άτυπων και μη θεσμοθετημένων συλλογικών δραστηριοτήτων και αλληλεπιδράσεων. Οι άτυπες συσσωματώσεις και αλληλεπιδράσεις παραδοσιακά αποτελούσαν συνήθεις μορφές συμμετοχής των πολιτών στη δημόσια σφαίρα. Ωστόσο, στη σύγχρονη «κοινωνία των οργανώσεων», δηλαδή στην κοινωνία όπου κυριαρχούν οι μεγάλοι δημόσιοι οργανισμοί και ιδιωτικές επιχειρήσεις, τέτοιες συσσωματώσεις και αλληλεπιδράσεις έτυχαν μικρότερης προσοχής λόγω της έντασης της κομματικά οργανωμένης πολιτικής συμμετοχής.

Τα τελευταία χρόνια το εθελοντικό κίνημα στην Ελλάδα πήρε μια νέα διάσταση. Ανέτρεψε ένα ιδεολογικό στερεότυπο που καθόριζε τη λειτουργία και τη φυσιογνωμία του, τα προνοιακά δίκτυα και προσλαμβάνει ένα νέο - πηγαίο - αυθόρμητο χαρακτήρα που η ποικιλία των οργανώσεων και των μορφών δράσης πάνω σε ένα ευρύτατο φάσμα προβλημάτων, του προσδίδουν ένα δυναμισμό πολύ σημαντικό.

Ιστορικά οι εθελοντικές οργανώσεις κάλυψαν την αδυναμία, τα ελλείμματα και τις ανεπάρκειες του κράτους στην αντιμετώπιση των κοινωνικών αναγκών των πολιτών. Η εθελοντική δράση έχει καθοριστική συμβολή τους δύο τελευταίους αιώνες στην αντιμετώπιση της φτώχειας και στην άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων

Σήμερα το εθελοντικό κίνημα αποτελεί την υγιή αντίδραση της κοινωνίας στα φαινόμενα της αδράνειας, της αποχής, της παθητικότητας. Αποτελεί θα λέγαμε τη μεγάλη πρόκληση για υπέρβαση και ρήξη με κοινωνικά στερεότυπα και συμπεριφορές παρωχημένες και αναχρονιστικές.

Οι σημερινές τάσεις και απαιτήσεις στον χώρο της εθελοντικής εργασίας σίγουρα απαιτούν ακόμη μεγαλύτερη ευελιξία, καθώς και περισσότερες γνώσεις. Δεν φτάνει η μαζική μετάδοση ενθουσιασμού. Η επιλογή και το ταίριασμα του κατάλληλου εθελοντή με το κατάλληλο πλαίσιο είναι μια λεπτή και υπεύθυνη διεργασία που

χρειάζεται προσεκτικό χειρισμό και ειδικές γνώσεις. Για την αποφυγή δε δυσαρέσκειας και δυσλειτουργίας απαιτείται συνειδητή συνεργασία, καθώς και προετοιμασία και ενημέρωση τόσο του εθελοντή όσο και του επαγγελματία που θα συνεργαστεί μαζί του.

Στην Ελλάδα η ταραγμένη ιστορία μας, έδωσε άπειρες ευκαιρίες στην εθελοντική πρωτοβουλία να αποδείξει την αξία της, κυρίως στην πορεία του τόπου μας προς την πρόοδο και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Τα τελευταία χρόνια οι απόψεις σχετικά με την εθελοντική προσφορά εργασίας έχουν μεταβληθεί προς το θετικότερο, μιας που όλο και περισσότεροι Έλληνες θεωρούν ότι ο εθελοντισμός αποτελεί θετική κοινωνική συνεισφορά και θα έπρεπε να ενισχυθεί. Επίσης, αυξάνεται η διαθεσιμότητα για προσφορά εθελοντικής εργασίας. Στη μεταστροφή αυτή συμβάλλει αναμφισβήτητα η προβολή της δυνατότητας για εθελοντική συμμετοχή στους Ολυμπιακούς Αγώνες (ΟΑ) που εμφανίζεται συστηματικά στα ΜΜΕ ήδη από τα τέλη του 1999 και υποστηρίζεται από την κυβέρνηση και από την Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (ΟΕΟΑ) - Αθήνα 2004.

Το κράτος βρίσκεται αυτή την περίοδο σε μια διαδικασία να αναστρέψει την αρχικά αδιάφορη στάση του απέναντι στις εθελοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ). Απτή ένδειξη του αυξανόμενου ενδιαφέροντος για την προώθηση του εθελοντισμού και των ΜΚΟ από την πλευρά της κυβέρνησης αποτελεί η σύσταση θέσης υφυπουργού για τον εθελοντισμό η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας, καθώς και η ψήφιση δύο νόμων και μιας υπουργικής απόφασης με στόχο την οριοθέτηση, την καταγραφή και το συντονισμό της δράσης των εθελοντικών ΜΚΟ, κυρίως στον τομέα της κοινωνικής φροντίδας και της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας. Παρ' όλα, αυτά εξακολουθεί να εκκρεμεί εδώ και αρκετά χρόνια η ψήφιση ενός νόμου ο οποίος θα ρυθμίζει συνολικά το πλαίσιο λειτουργίας, το εύρος των δραστηριοτήτων και τους όρους για κρατικές ή κοινοτικές επιχορηγήσεις των ΜΚΟ. Ανακεφαλαιώνοντας, παρατηρούμε μέσα από την σύντομη αυτή ιστορική αναδρομή του εθελοντισμού στην Ελλάδα ότι πέρασε από πολλές σημαντικές εξελίξεις και καταστάσεις αλλάζοντας κάθε φορά περιεχόμενο και μορφή. Αρχικά ξεκίνησε ως έμπρακτη φιλανθρωπική δραστηριότητα των χριστιανών κυρίως σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Αργότερα μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1980, έχουμε την εξασθένιση των κομμάτων και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αναζήτηση

παλιών μορφών ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών. Φτάνοντας χρονικά στο 19ο αιώνα αναπτύσσεται σημαντικά η ιδιωτική φιλανθρωπική δραστηριότητα δια μέσου των φιλανθρωπικών σωματείων, έτσι λοιπόν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η πρώτη ιστορικά μορφή του εθελοντισμού.

5.3 Εθελοντισμός και Εθελοντική εργασία

Κατ' αρχάς , είναι απαραίτητο να γίνει ένας διαχωρισμός δύο γενικότερων εννοιών. Η εθελοντική πράξη ωθείται γενικότερα από την προσφορά βοήθειας σε κάποιον γείτονα που επισκευάζει το σπίτι του , σε μια γιαγιά που θα τη βοηθήσουμε να περάσει στο απέναντι πεζοδρόμιο, έως την έκτατη βοήθεια που παρέχουμε κάποιον που έχει χτυπήσει στον δρόμο έννοια «εθελοντική πράξη η δραστηριότητα» περιλαμβάνει ένα μεγάλο φάσμα ενεργειών που τις χαρακτηρίζει ο μη εξαναγκασμός, ή η θέληση στο να πραγματοποιήσουμε κάτι ή να παρέχουμε βοήθεια σε κάποιον , αλλά και να ασχοληθούμε ατομικά με διαφορετικές δραστηριότητες. Η εθελοντική πράξη γενικά, συνεπώς, βασίζεται σε μη βιολογικά αναγκαίες ενέργειες που δεν έχουν κάποια υποχρεωτική μορφή και περιλαμβάνει σχεδόν τα πάντα που κάνουν κάποιον ευτυχισμένο.

Χαρακτηριστικοί ορισμοί για τις δύο αυτές καταλήγουν στα εξής συστατικά στοιχεία που προσδιορίζουν την έννοια του εθελοντισμού και της εθελοντικής εργασίας:

1. Παροχή εργασίας
2. Ελεύθερη επιλογή
3. Μη οικονομικά ανταποδοτική
4. Επωφελής προς τρίτους, την κοινότητα ή την κοινωνία γενικά.

Αυτά τα φαινομενικά σαφή χαρακτηριστικά, υποκρύπτουν μεγάλα ερωτηματικά στο βαθμό που οι τρεις τελευταίοι προσδιοριστικοί όροι είναι και σχετικοί αλλά και υποκειμενικοί ως προς διαφορές οπτικές, σε βαθμό που είναι εξαιρετικά δύσκολο στο να προσδιορίσει κάποιος αν είναι εθελοντής ή όχι.

Ο προσδιορισμός ως ελεύθερη επιλογή είναι σχετικός, στο βαθμό που και η ίδια η έννοια της ελεύθερης βούλησης είναι σχετικού εθελοντισμός μέσα σε συγκεκριμένα κοινωνικά περιβάλλοντα δύναται να λειτουργεί ως κανόνας ενσωμάτωσης σε επίπεδο κοινότητας, ομάδας ,γειτονιάς, ομάδας.

Αν επιχειρήσουμε να καθορίσουμε την εθελοντική εργασία με βάση το στοιχείο της ανιδιοτελούς προσφοράς προς τρίτους, και το θέσουμε αυστηρά ως κριτήριο, τότε μάλλον θα διαπιστώσουμε ότι οι πραγματικοί εθελοντές είναι πολύ λιγότεροι σε αναλογία από όσους εργάζονται χωρίς αμοιβή υπηρετώντας ένα κοινωνικό σκόπελο ανταμοιβές είναι ποικίλες και όπως αποδεικνύεται από πολλές έρευνες, είναι να χαράξουμε μια διαχωριστική γραμμωτά κίνητρα δύναται να είναι από άκρως αλτρουιστικό.

Για να αξιολογηθεί η κατηγορία κινήτρων-ανταμοιβών και να αποκτήσει μια πιο αντικειμενική διάσταση, θα πρέπει κατ' αρχάς να εντάξουμε την εθελοντική εργασία σε ένα γενικότερο θεωρητικό σχήμα που αφορά τη δωρεάν παροχή εργασίας. Δηλαδή την αμισθί παροχή εργασίας προς όφελος των άλλων. Μια κατηγοριοποίηση που προτείνεται που προτείνεται είναι η ακόλουθη:

1. Η καταναγκαστική
2. Η εξαναγκαστική με πίεση
3. Η κοινωνικά, οικονομικά και θεσμικά επιβαλλόμενη.
4. Η ελεύθερη- αβίαστη επιλογή
5. Η δωρεάν εργασία
6. Η δωρεάν παροχή εργασίας
7. Η υποχρεωτική ανταπόδοση.

Μέσα από αυτόν τον χάρτη της εργασίας που παρέχεται αμισθί, μπορούμε να εντοπίσουμε την έννοια της εθελοντικής εργασίας.

Ένα δεύτερο ζήτημα σχετίζεται με το αν συμπεριλαμβάνεται στον όρο και η εθελοντική εργασία που παρέχεται μέσα από την αγορά, το κράτος και τον άτυπο τομέα. Αν, δηλαδή, πληροί τους όρους της έννοιας του εθελοντισμού. Έχει αποδειχτεί ότι η φιλανθρωπία των επιχειρήσεων δεν έχει αλτρουιστικά κίνητρα, οπότε μπορούμε να υποθέσουμε ότι και η εθελοντική εργασία που παρέχεται από επιχειρήσεις έχει ιδιοτελείς και σε τελευταία ανάλυση κερδοσκοπικούς σκοπούς. Αυτό όμως δεν συνεπάγεται ότι και η προσφορά της δωρεάν εργασίας καθεαυτής δεν είναι επωφελής για τους αποδέκτες ημπορούμε συνεπώς να συμπεράνουμε ότι η χρησιμότητα ή η αναγκαιότητα της εθελοντικής εργασίας έχει τα ίδια ευεργετικά αποτελέσματα από όπου και αν προέρχεται αλτρουισμός ως κίνητρο, όπως και στην περίπτωση της φιλανθρωπίας, αφορά σε μακροοικονομικό και μακροκοινωνικό πεδίο την ανάλυση μιας μονάχα όψης των κινήτρων για προσφορά. Συνεπώς αν σκοπεύουμε να εντάξουμε την εθελοντική δραστηριότητα σε τομείς όπου τη

διακρίνουμε, θα μπορούσαμε να την διαχωρίσουμε προσδιοριστικά σε κρατικό , μη κερδοσκοπικό και άτυπο εθελοντισμό. Η εστίαση της μελέτης σε οποιαδήποτε από αυτά τα πεδία δύναται να έχει σχέση με διαφορετικές αναλογίες ιδιοτελών κινήτρων ή μεγαλύτερης και μικρότερης έντασης κοινωνικοοικονομικού εξαναγκασμού. Αλλά οι διαφορετικές αυτές αναλογίες είναι δυνατό να εντοπιστούν και στα κριτήρια σε επίπεδο κάθε τέμναμε ανάλογα κριτήρια μπορούμε να υποστηρίξουμε και την έννοια του εθελοντισμού στον κρατικό τομέα.

Ένα δομικό λάθος που προκύπτει από τον καθορισμό της εθελοντικής δράσης, παράγεται από τη συνειδητή ή ασυνειδητή προσπάθεια ένταξης της στο ερμηνευτικό σχήμα του εθελοντικού τομέα.

Η έννοια του τομέα είναι αδόκιμη στο χώρο του εθελοντισμού, όπως υποστηρίζεται σε επόμενο κεφάλαιο, η καλύτερα πρόκειται για έναν τομέα που ορίζεται διατονικά σε σχέση με τον κρατικό , της αγοράς , τον μη κερδοσκοπικό τομέα της κοινωνίας, των πολιτών, ακόμα και τον άτυπο τομέα. Συνεπώς η έννοια του εθελοντισμού οφείλει να περιλαμβάνει όλες τις μορφές της δραστηριότητας που έχει τα στοιχεία της μη υποχρεωτικής εργασίας, της μη άμισθης απασχολησής, και προς όφελος τρίτων παρά για τον ίδιο τον εθελοντή. Και τα χαρακτηριστικά αυτά εμφανίζονται σε διάφορους τομείς ή διαστάσεις της κοινωνικής ζωής.

Αν προσπαθήσουμε να ορίσουμε τον εθελοντισμό και την εθελοντική εργασία με κριτήρια ιδεαλιστικά ή ηθικά, είναι σίγουρο πως οποιαδήποτε ορισμό και αν προτείνουμε θα έχει πάντοτε σχετική, περιορισμένη, περιπτωσιακή και σε τελευταία ανάλυση, σχετικά αυθαίρετη αξία.

Γι αυτό προτείνεται ένας πολύ γενικός ορισμός, που βασίζεται κυρίως στις εκροές από την εθελοντική εργασίας τελευταία ανάλυση, η εθελοντική εργασία αξιολογείται ως θετική από την άποψη του αποτελέσματος.

Συνεπώς ένας ευρύτερος ορισμός, μινιμαλιστικός ως προς τις προϋποθέσεις και μαξιμαλιστικός ως προς το προσδιοριζόμενο πεδίο, περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

1. Η εργασία παρέχεται δωρεάν
2. Παρέχεται μέσα από τον κρατικό, κερδοσκοπικό, μη κερδοσκοπικό ή και τον άτυπο τομέα
3. Η εργασία απευθύνεται σε τρίτους και όχι σε συγγενικά, φιλικά ή αλλά άτυπα κοινωνικά δίκτυα.

Αν μια δραστηριότητα πλήρη όλα τα παραπάνω κριτήρια αλλά παρέχεται ανεπίσημα, με προσωπική πρωτοβουλία και ατομική δράση, θα οφείλαμε να της αποδώσουμε τον

χαρακτήρα ως εθελοντικής υφίσταται η υπόνοια της ανταποδοτικότητας αμοιβαίας βοήθειας στον ανεπίσημο εθελοντισμό, το ίδιο μπορούμε να ισχυριστούμε αναφερόμενοι και σε αρκετές επίσημες εθελοντικές οργανώσεις.

Στο κεφάλαιο αυτό διαπιστώνεται ότι οι όροι που εξεταστήκαν χρησιμοποιούνται πολλές φορές εναλλακτικά με την έννοια του τρίτου τομέα, ή χρησιμοποιούνται για να τον περιγράψουν με θετικούς όρους.

Η κοινωνία των πολιτών, ως τομέας, σε όλες τις προσεγγίσεις περιλαμβάνει και τις άτυπες μορφές οργάνωσης αλλά και δίκτυα που δεν χαρακτηρίζονται ως οργανώσεις

5.4 Ο Εθελοντισμός στη σύγχρονη Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια, και ιδιαίτερα από τις αρχές της δεκαετίας του '90, αναπτύσσονται όλο και πιο έντονα στη χώρα μας και πολλαπλασιάζονται συνεχώς κοινωνικές ομάδες οι οποίες διακηρύσσουν ως μέσο επίτευξης των στόχων τους τον εθελοντισμό. Ασφαλώς, οι κοινωνικές αυτές ομάδες χαρακτηρίζονται από διαφορετική ποιοτική και ποσοτική ανάπτυξη και από διαφορετικό βαθμό διεύθυνσης μέσα στη κοινωνική διαστρωμάτωση.

Ασφαλώς, η αξιοπιστία, η αποτελεσματικότητα και η ανεξαρτησία των κοινωνικών αυτών ομάδων απαιτούν συχνά μια πορεία γεμάτη εμπόδια και όχι εύκολη για όλους.

Αυτός ο νέος εθελοντισμός λειτουργεί με συμμετοχικές διαδικασίες νέου τύπου χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο και τις νέες τεχνολογίες, και παρότι δεν έχει πολιτικές αναφορές αποκτά σήμερα πια ένα ιδεολογικό στίγμα. Σε αντίθεση με τον ιστορικά γνωστό φιλανθρωπικό εθελοντισμό που λειτουργεί ατομικά με κίνητρο την ανακούφιση από την προσωπική ενοχή απέναντι στη φτώχεια, ο νέος εθελοντισμός λειτουργεί συλλογικά με κίνητρο την συναίσθηση της προσωπικής ευθύνης που μετατρέπει σε οργανωμένη δράση για την προώθηση της Κοινωνικής Συνοχής και της Κοινωνικής Αλληλεγγύης, για τη λειτουργία μιας Κοινωνίας των Πολιτών. Ο σύγχρονος εθελοντισμός εκδηλώνεται σε πολλά επίπεδα:

- Στην οργανωτική του όψη – κοινωνικός επαγγελματισμός
- Στον τρόπο παρέμβασης συνδυάζοντας παραδοσιακές μεθόδους με νέες μεθόδους (δικτυωμένη κοινωνική εργασία), χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι τράπεζες χρόνου
- Στους τομείς παρέμβασης (όχι μόνο βοήθεια στους φτωχούς, αλλά καταπολέμηση

της φτώχειας ως κοινωνικού φαινομένου) ή μετά-υλιστικές κοινωνικές ανάγκες (όπως προστασία του περιβάλλοντος, κ.α.)

- Στα κοινωνικά του κίνητρα που έχουν να κάνουν λιγότερο με φιλανθρωπία και περισσότερο με προάσπιση θεμελιωδών δικαιωμάτων
- Στην πολιτική του διάσταση που απουσίαζε από παλιότερες μορφές εθελοντικής δραστηριότητας
- Στην δημιουργική του λειτουργία ως πεδίου έκφρασης κοινωνικού πλουραλισμού, πνεύματος, αλληλεγγύης, υπέρ των λιγότερο ευνοούμενων ατόμων και της αυτόεκπροσώπισης των πολιτών
- Και τέλος στο προοδευτικά αυξανόμενο οικονομικό του μέγεθος που συμβάλλει στην λεγόμενη «αλληλέγγυα οικονομία» που εκφράζεται στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

απέναντι στις εθελοντικές μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και να συμμετέχουν ενεργά ως μέλη που θα προσφέρουν εθελοντική εργασία.

5.5 Οι ιδιαιτερότητες του Σύγχρονου Εθελοντισμού

Στον Ευρωπαϊκό χώρο, ο εθελοντισμός δεν αναπτύσσεται μόνο σε εθνικό αλλά και σε διακρατικό επίπεδο με πρωτοβουλίες που προωθούνται τόσο από το Συμβούλιο της Ευρώπης όσο και από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως στον τομέα πολιτικών για νέους, οι οποίοι αποτελούν την πιο ενθουσιώδη και πολυάριθμη συνιστώσα του σύγχρονου εθελοντικού κινήματος.(παράδειγμα αποτελούν οι γιατροί του κόσμου, οι γιατροί χωρίς σύνορα, η Greenpeace, κ.α.)

Όμως εκφράζεται η άποψη ότι ο εθελοντισμός πρέπει να ξεπεράσει τα παλιά πρότυπα της φιλανθρωπίας η οποία δημιούργησε προβλήματα αξιοπρέπειας και να βαδίσει σαν προσφορά στον συνάνθρωπο ως ισότιμο μέλος της κοινωνίας αποφεύγοντας έτσι τον κοινωνικό στιγματισμό. Έτσι λοιπόν, βλέπουμε να γίνονται προσπάθειες για την ανάπτυξη του εθελοντισμού την περίοδο 1974 – 1985, φτάνοντας η πολιτική στο απόγειό της. Από τη στιγμή αυτή άρχισαν να δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες για την δημιουργία νέων εθελοντικών οργανώσεων.

Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι ο εθελοντισμός επωμίζεται με αίσθημα ευθύνης την πρόληψη αλλά και την θεραπεία πολλών κοινωνικών αναγκών και με γνώμονα την ποιότητα και την συνέπεια χαράζει καινούργιους δρόμους.

Στις μέρες μας, οι απόψεις σχετικά με την εθελοντική προσφορά εργασίας είναι όλο και πιο θετικές χωρίς ωστόσο, να είναι σε θέση να ανατρέψουν την αδιάφορη στάση

Οι σημερινές τάσεις και απαιτήσεις στο χώρο της εθελοντικής εργασίας σίγουρα απαιτούν μεγαλύτερη ευελιξία και γνώσεις και απαραίτητη είναι η εκπαίδευση, η ενημέρωση και η θέληση για να δημιουργηθούν προοπτικές για τον εθελοντισμό στη χώρα μας.

Κλείνοντας, συμπεραίνουμε ότι είναι μια πολύ περίπλοκη, αλλά και ενδιαφέρουσα ταυτόχρονα, περίπτωση για μελέτη ο εθελοντισμός στην Ελλάδα. Είναι ένας τομέας δραστηριότητας που σου δίνει την εντύπωση ότι βρίσκεται πλέον στη φάση της δυναμικής ανάπτυξής του, με όλα όσα μπορεί να συνεπάγεται αυτό για μια χώρα σαν την Ελλάδα: εσωτερικούς ανταγωνισμούς, αντιθέσεις, παράπονα, απογοητεύσεις, αλλά και σημαντικά επιτεύγματα (π.χ. Ολυμπιακούς Αγώνες 2004).

5.6 Προγράμματα Συμμετοχής –Εθελοντισμού στη Ελλάδα

➤ Νέα Γενιά σε Δράση

Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε:

μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς ή συλλόγους νέων που εδρεύουν νόμιμα σε μία από τις χώρες του Προγράμματος,

τοπικούς, περιφερειακούς ή εθνικούς δημόσιους φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της νεολαίας,

άτυπες ομάδες νέων.

➤ Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία

Εθελοντικό πρόγραμμα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος – "Ναυτίλοι της **HELMERA**"

Οι Ναυτίλοι αποτελούν μία νέα κατηγορία μελών της Ελληνικής Ένωσης Προστασίας Θαλάσσιου Περιβάλλοντος - HELMERA για νέες και νέους 13 ως 30 ετών. Σκοπός αυτής της πρωτοβουλίας είναι να δώσει τη δυνατότητα σε

ευαισθητοποιημένους νέους σε όλη την Ελλάδα να συμμετέχουν εθελοντικά σε δραστηριότητες για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.²¹

➤ Διακοπές και Εθελοντισμός

Οι νέοι μπορούν να συνδυάσουν τις διακοπές με την εθελοντική εργασία. Η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς σε συνεργασία με τα Ελληνικά δίνει αυτή τη δυνατότητα μέσω του Προγράμματος Διακοπές και Εθελοντισμός»

➤ Ιατρική απόβαση στα ακριτικά νησιά

Οι φοιτητές φοιτητής της Ιατρικής αν θέλουν να προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες σου ως βοηθητικό προσωπικό σε κάποιο νησί του Αιγαίου ή του Ιονίου, τότε σίγουρα θα βρίσκουν ενδιαφέρον το Πρόγραμμα «Ιατρική Απόβαση στα Ακριτικά Νησιά». Το εθελοντικό πρόγραμμα «Ιατρική Απόβαση στα Ακριτικά Νησιά» λειτουργεί σε συνεργασία με την Επιστημονική Εταιρεία Φοιτητών Ιατρικής Ελλάδας. Στόχος του προγράμματος είναι η εθελοντική προσφορά των υπηρεσιών των Φοιτητών Ιατρικής ως βοηθητικό Ιατρικό Προσωπικό σε Νοσοκομεία και Περιφερειακά Ιατρεία των νησιών του Αιγαίου και του Ιονίου.

5.7 Αιτίες ανάπτυξης του εθελοντισμού

Η κρίση του κράτους Πρόνοιας είναι σύνθετη και πολυπαραγοντική. Τις τελευταίες δεκαετίες δέχεται μια μετωπική πολιτική, οικονομική και ιδεολογική επίθεση κυρίως από την σκοπιά του νεοφιλελευθερισμού που δεν άφησε ανεπηρέαστη ούτε την θεωρία, ούτε την πρακτική των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Ακόμη, άλλοι αντικειμενικοί παράγοντες, όπως η παγκοσμιοποιημένη οικονομία με τις διάφορες όψεις της, υποχρεώνει τα Εθνικά κράτη για να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών τους στην παγκόσμια αγορά, να λαμβάνουν μέτρα που πλήττουν ανεπανόρθωτα την συνοχή των κοινωνιών τους.

Τα παραδοσιακά προγράμματα κοινωνικής πολιτικής αντιμετωπίζουν τεράστιες δυσκολίες προσαρμογής στην νέα πραγματικότητα που δημιουργούν η γήρανση του πληθυσμού, οι αλλαγές στην οικογένεια, στην αγορά εργασίας και γενικότερα στο τρόπο παραγωγής σημαίνει το πέρασμα από την μαζική απασχόληση στην επιλεκτική

²¹ <http://www.helmepacadets>

χρήση της εργατικής δύναμης. Κάτω από τις συνθήκες αυτές η κινητοποίηση των εθελοντικών ενεργειών της κοινωνίας μπορεί να συμβάλλει στην διατήρηση της κοινωνικής συνοχής με μικρό κόστος για τον κρατικό προϋπολογισμό. Αυτή η εκπληκτική δυνατότητα του εθελοντισμού να εξασφαλίζει κοινωνικές υπηρεσίες με λιγότερο κόστος, εξηγεί το αυξανόμενο ενδιαφέρον γι αυτόν που δείχνουν οι νεοφιλελεύθεροι υποστηρικτές του. Και εδώ γεννάται ένα μεγάλο ζήτημα όταν ο εθελοντισμός υπερφορτώνεται με καθήκοντα «υποκατάστασης» του κοινωνικού κράτους. Το φαινόμενο του εθελοντισμού δεν πρέπει να περιορίζεται στην ανάγκη συγκράτησης ή μείωσης των κοινωνικών δαπανών για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα χρηματοδότησης του κοινωνικού κράτους. Επισημαίνουμε ότι μορφές εθελοντισμού αναπτύσσονται σε τομείς που βρίσκονται έξω από τα κλασσικά πεδία των κοινωνικών πολιτικών όπως εθελοντισμός για την προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών, εθελοντισμός για την προστασία του περιβάλλοντος, εθελοντισμός για την τουριστική ανάπτυξη τοπικών περιοχών, εθελοντισμός για την διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, εθελοντισμός για την ανάπτυξη ωρών του τρίτου κόσμου, κ.τ.λ

Σήμερα διαπιστώνουμε ότι αναδύονται ανάγκες κοινωνικής προστασίας ιδιαίτερα σύνθετες που απαιτούν εξατομικευμένες υπηρεσίες και αποθέματα ψυχικής διαθεσιμότητας, στοιχεία που δύσκολα μπορεί να προσφέρει ένα δημόσιο σύστημα κοινωνικής προστασίας. Παράδειγμα ο εθελοντισμός με το “Buddy system” το οποίο στηρίζεται σε μια άμεση φιλική επικοινωνία μεταξύ οροθετικού ασθενή Aids και εθελοντή που πραγματικά είναι αναντικατάστατη. Το κοινωνικό κράτος όπως ιστορικά έχει διαμορφωθεί, δεν φαίνεται ικανό να αντιμετωπίσει το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού, ένα φαινόμενο «νέο» τουλάχιστον ως προς τον ενδημικό του χαρακτήρα και τις πρωτόγνωρες διαστάσεις του. Ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελεί το μέγα κοινωνικό έγκλημα της εποχής μας το ίδιο όπως η εκμετάλλευση ήταν το αντίστοιχο έγκλημα για τον 19ο αιώνα.

Οι διαδικασίες του κοινωνικού αποκλεισμού συνδέονται όχι μόνο με την άνιση συμμετοχή στην κοινωνική ζωή, όχι μόνο με την μαζική και μακροχρόνια ανεργία αλλά και με την υποαπασχόληση, τα χαμηλά εισοδήματα, με τις εκπαιδευτικές ανισότητες, τον εκπαιδευτικό αποκλεισμό, τον γεωγραφικό αποκλεισμό, τις ανισότητες στον τομέα της υγείας και κατοικίας ,με τις ρατσιστικές διακρίσεις, με τις δυσκολίες κοινωνικής ένταξης απεξαρτημένων ατόμων, πρώην φυλακισμένων,

ψυχικά πασχόντων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Αυτές οι διαδικασίες λειτουργούν συσσωρευτικά και οδηγούν στην περιθωριοποίηση σημαντικές κοινωνικές ομάδες. Η παροχή υπηρεσιών στα αποκλεισμένα άτομα αποτελεί μια θεμελιώδη διάσταση του σύγχρονου εθελοντισμού. Ο ρόλος αυτός ούτε πρέπει να υπερεκτιμάται, ούτε να απαλλάσσει το κράτος από το δικό του καθήκον εξουδετέρωσης των αιτιών ή των αποτελεσμάτων του κοινωνικού αποκλεισμού. Σήμερα αντιθέτως διαπιστώνουμε ότι η όποια οικονομική ανάπτυξη αντί να απορροφά την περιθωριοποίηση, την αναπαράγει και την διευρύνει. Ας δούμε τον εθελοντισμό ως πεδίο αντίληψης νέων αναγκών κοινωνικής προστασίας, προπορευόμενος από το κράτος στον εντοπισμό τους και στην επεξεργασία προγραμμάτων αντιμετώπισής τους. Με αφετηρία την αξία της κοινωνικής αυτονομίας και την ιδέα της αυτόνομης συμμετοχής των πολιτών στην διαδικασία παραγωγής της κοινωνικότητας οι εθελοντικές εμπειρίες πηγαινούν πέρα από τα ιδεολογικά θεμέλια του παραδοσιακού κοινωνικού κράτους. Η εκχώρηση στο κράτος του μονοπωλίου της κοινωνικότητας δεν αποτελεί πλέον ένα αναμφισβήτητο δόγμα. Η ιδέα ότι το «λιγότερο κράτος» δεν αντιστοιχεί κατ' ανάγκη με το «περισσότερη αγορά», αλλά να οδηγήσει στην ανάπτυξη μιας αυθεντικής «κοινωνικότητας του κοινωνικού». Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο A.Gorz: «Η έξοδος από την σημερινή κρίση της κοινωνίας πρέπει να αναζητηθεί ταυτόχρονα σε λιγότερη αγορά, λιγότερο κράτος και περισσότερες ανταλλαγές που δεν κυριαρχούνται ούτε από το χρήμα, ούτε από την διοίκηση, αλλά θεμελιώνονται σε δίκτυα αυτοβοήθειας εθελοντικής υνεργασίας, αυτό-οργανωμένης αλληλεγγύης στην ενδυνάμωση της «κοινωνίας των πολιτών». Σε μια τέτοια προοπτική οι εθελοντικές οργανώσεις έχουν να διαδραματίσουν ένα αυτόνομο σημαντικό ρόλο στην κοινωνική πολιτική και στις ανθρώπινες σχέσεις «αμοιβαιότητας» από τις οποίες αναδύεται η όψη μιας «άλλης» κοινωνίας από εκείνη που παράγει ο καπιταλιστικός οικονομικός μηχανισμός.

5.8 Ο εθελοντισμός σαν σύγχρονη και παγκόσμια κοινωνική αναγκαιότητα

Ο εθελοντισμός είναι στάση ζωής, δεν είναι μόδα, όπως συχνά ακούγεται. Εκατομμύρια πολίτες σε ολόκληρη την Ευρώπη ασχολούνται ενεργά με διάφορες μορφές εθελοντισμού. Οι πιο πρόσφατοι αριθμοί παρουσιάζουν, τα ακόλουθα: Στο Ηνωμένο Βασίλειο 23 εκατομμύρια άνθρωποι προσφέρουν εθελοντική Το σύγχρονο πρόσωπο του εθελοντισμού που αναδεικνύεται στην εποχή μας έχει πολλαπλό ενδιαφέρον.

Πρώτον, γιατί ο εθελοντισμός αποκτά ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά και συνιστά μορφή άμεσης παρέμβασης και συμμετοχής των πολιτών, ειδικά των νέων, στο πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Αναπτύσσεται ο κοινωνικός διάλογος και η συμμετοχή του πολίτη στα κοινά. Αναπτύσσεται, επίσης, το αίσθημα της ατομικής και κοινωνικής ευθύνης.

Δεύτερον, γιατί ο εθελοντισμός συνιστά μια νέα μορφή κοινωνικής αλληλεγγύης, πιο ενεργητικής και πιο αποτελεσματικής από τις παραδοσιακές μορφές.

Τρίτον, γιατί ο εθελοντισμός αποτελεί την καταλληλότερη μέθοδο για την ανάπτυξη ενός δημιουργικού, αποτελεσματικού και ανταγωνιστικού κοινωνικού κράτους. Ο εθελοντισμός αυξάνει την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει το κράτος, αφού πολλές από τις εργασίες που αναλαμβάνουν οι άνθρωποι εθελοντικά, όπως για παράδειγμα η παροχή συμβουλών, η φροντίδα παιδιών ή η προστασία των δασών, είναι πολύτιμα βοηθήματα στις υπηρεσίες που μπορεί να παρέχει ο κρατικός μηχανισμός.

Τέταρτον, γιατί ο εθελοντισμός και γενικότερα ο κοινωνικός μη κερδοσκοπικός τομέας της οικονομίας μπορεί να δημιουργήσουν μεγάλο φάσμα ειδικοτήτων και νέων θέσεων απασχόλησης σε μια εποχή που η ανεργία αυξάνεται.

Και τέλος, μέσα από την ανάπτυξη των οργανώσεων αλληλεγγύης μπορούν να αξιοποιηθούν πρωτοβουλίες, δεξιότητες και ικανότητες των πολιτών και να αναπτυχθεί ένας νέος κοινωνικός και πολιτικός πολιτισμός συνεργασίας. Ο σύγχρονος εθελοντισμός αποτελεί μια ριζοσπαστική εμπειρία ζωής, κοινωνικής υπευθυνότητας, πειραματισμού και προσωπικής ολοκλήρωσης. Είναι ένα ανοιχτό στοίχημα για όλους μας και κυρίως για την Πολιτεία που πρέπει να ξεπεράσει τα παραδοσιακά στερεότυπα οργάνωσης του κοινωνικού κράτους και να αντιμετωπίσει θετικά τη νέα προοπτική, ενθαρρύνοντας και υποστηρίζοντας θεσμικά το έργο των εθελοντικών οργανώσεων.

Η λέξη εθελοντισμός κρύβει μέσα της το ρήμα «θέλω» που σημαίνει ότι είμαι εθελοντής γιατί το θέλω πραγματικά, γιατί αυτό που κάνω μ' εκφράζει, μ' αντιπροσωπεύει, ανταποκρίνεται στην ιδεολογία μου και στις αρχές μου. Θέλω κάτι σημαίνει : έχω ένα συγκεκριμένο στόχο και αγωνίζομαι γι' αυτόν. Κανείς δεν γίνεται και παραμένει εθελοντής επειδή είναι της μόδας ή επειδή πρέπει. Η Μάχη Παπαγιαννάκη, μέλος της οργάνωσης « Γιατροί χωρίς σύνορα» αναφέρει: «Προσωπικά θεωρώ ότι ο θεσμός του εθελοντισμού αποτελεί ένα ερέθισμα για τον καθένα από μας, ένα μέσο να κάνει πράξη μερικά από τα όνειρά του.

Ευαισθητοποιημένη λοιπόν από την δυστυχία του λεγόμενου Τρίτου κόσμου αποφάσισα να δώσω ό,τι μπορώ στην οικοδόμηση του μοντέλου «Υγεία για όλους». Το να επιλέγεις να κάνεις ουσιαστικότερα πράγματα από το να βολευτείς σε μια συμβατική ζωή είναι, ήδη, ένα κίνητρο.»²²

5.9 Οι Οργανώσεις Αμοιβαίου οφέλους και αυτοβοήθειας και οι Εθελοντικές εργασίες

Η αντίθετη άποψη στηρίζεται και πάλι στην έννοια του εθελοντισμού (όπως τη θεωρεί πιο αυστηρά) με την έννοια της παροχής εργασίας προς τρίτους, αποκλείοντας ως πρωταρχικό σκοπό το ατομικό όφελος. Αλλά ιδιαίτερα από οικονομολόγους τονίζεται ότι οι αμοιβαίας βοήθειας οργανώσεις είναι στην ουσία κερδοσκοπικές σε επίπεδο ατόμου, ή ότι δημιουργούνται για την ελάττωση του κόστους μιας δραστηριότητας που αν πραγματοποιούνταν ατομικά, θα είχε μεγαλύτερο κόστος για τον καθένα.²³

Οι οργανώσεις αυτές, λογικά, πρέπει να αποκλείονται από τις έννοιες του εθελοντισμού. Το μόνο στοιχείο που διαφαίνεται να έχουν κοινό, είναι το στοιχείο της ελεύθερης συμμετοχής. Αλλά στο κεφάλαιο για τον εθελοντισμό υποστηρίχθηκε ότι πρόκειται για ένα μη αντικειμενικό προσδιορισμό χαρακτηριστικό, και σχετίζεται περισσότερο με την έννοια της εθελοντικής πράξης γενικά (voluntary action), προς τρίτους.

Ο διαχωρισμός ή η ένταξη αυτών των οργανώσεων στην έννοια «εθελοντική οργάνωση» σχετίζεται κυρίως τις διαφορετικές οπτικές που υιοθετούμε. Δεν υπάρχει κάποια μοναδική σωστή προσέγγιση. Είναι παρακινδυνευμένο να κατηγοριοποιούμε βάση μη ακριβώς καθορισμένων κριτηρίων, για να ορίσουμε αυστηρά διάφορες οργανωτικές εκφράσεις.

Το πρόβλημα έγκειται κυρίως στη διάσταση του αν θεωρούμε μια οργάνωση για να θεωρείται εθελοντική θα κρίνεται βάση νέων κριτηρίων, ή θα βασίζεται σε όρους που επιλέγουμε αφηρημένα. Όταν χρησιμοποιούμε κάποιους όρους για να χαρακτηρίσουμε και να διαχωρίσουμε κάποιες κατηγορίες από κάποιες άλλες, το

²² <http://theoharidou.blogspot.com/2008/09/blog-post.html>

²³ (Sheared, 1995)

χαρακτηριστικό που επιλέγουμε οφείλουμε να είναι καθοριστικό και γενικά προσδιοριστικό.

Συνεπώς, σύμφωνα με αυτήν την οπτική, αν χρησιμοποιήσουμε τα εσωτερικά της οργάνωσης όταν όλα τα μέλη της εργάζονται εθελοντικά. Και εφ' όσον το κύριο κριτήριο αναφέρεται στην έλλειψη χρηματικής αμοιβής, θα μπορούσαμε να την ορίσουμε εύκολα ως την οργάνωση που δεν αμείβεται κανένας.

Αν προσδίδουμε μια έννοια πιο αποστασιοποιημένη από τα χαρακτηριστικά των μελών της, όπου τα κριτήρια λαμβάνονται ιδεοτυπικά, τότε δεν θα μπορούσαμε να τις καθορίσουμε βάση των χαρακτηριστικών τους, αλλά από το τι θα θέλαμε να είναι.

Μέσα από αυτές τις αναλύσεις, ένας ορισμός της εθελοντικής οργάνωσης προσεγγίζεται από τον γράφοντα ως μια ιδανική μορφή οργάνωσης που «απαρτίζεται από μη αμειβόμενα μέλη και έχουν ένα κοινό σκοπό που αφορά τρίτους, την κοινότητα ή την κοινωνία γενικότερα». Για τις υπόλοιπες οργανώσεις που αποκαλούνται γενικότερα ως εθελοντικές (μέσα από διαφορετικές οπτικές και κριτήρια), επιλέγεται μια σχετική προσέγγιση ως «οργανώσεις που έχουν ένα κοινό σκοπό και στηρίζονται, σε μικρό ή μεγάλο βαθμό, στα χαρακτηριστικά του εθελοντισμού και της εθελοντικής εργασίας».

Οι πιο σύνθετες κατηγοριοποιήσεις πάνω σε αυτό το σχήμα έχουν περισσότερο ηθικό, παρά ουσιαστικό χαρακτήρα.²⁴

²⁴ Παναγιώτης Ζάννης : *Τρίτος τομέας και κοινωνία πρόνοιας* , Αθήνα 2002 ,
τμήμα κοινωνιολογίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.1 Εισηγήσεις σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο των ΜΚΟ και του Εθελοντισμού

Παρά το Ευρωπαϊκό Έτος Εθελοντισμού ²⁵δεν προωθείται από όλες τις χώρες -μέλη περιβάλλον κατάλληλο για την ανάπτυξη του εθελοντισμού. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει ειδικό νομικό πλαίσιο για τον εθελοντισμό και τις εθελοντικές οργανώσεις με αποτέλεσμα οι τελευταίες να αντιμετωπίζουν σειρά θεσμικών εμποδίων στην ανάπτυξη της κοινωφελούς δράσης τους.²⁶ Δεν υπάρχει νομική πρόβλεψη για ασφάλιση και προστασία των εθελοντών. Δεν υπάρχει πλαίσιο ρυθμίσεων για τη σχέση αμειβόμενων και εθελοντών με αποτέλεσμα οι εθελοντές να πέφτουν συχνά θύματα εκμετάλλευσης ή να υποχρεώνονται να καταλαμβάνουν αμισθί θέσεις εργασίας. Απουσιάζουν ρυθμίσεις για φορολόγηση και χρηματοδότηση των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων με αποτέλεσμα άλλοτε αντιμετωπίζονται ως κερδοσκοπικές και άλλοτε να στερούνται πόρων. Δεν υπάρχουν ξεκάθαρες διαδικασίες για πιστοποίηση των μη κερδοσκοπικών και ανεξάρτητων από το κράτος φορέων και διαχωρισμό τους από αυτούς που ασκούν συγκαλυμμένα επάγγελμα και εντάσσονται στο κράτος ή την αγορά. Ανάλογα προβλήματα παρατηρούνται και σε άλλες χώρες- μέλη με αποτέλεσμα είτε να μην αναπτύσσεται ποιοτικά ο εθελοντισμός είτε να θεωρείται ότι μπορεί μονομερώς να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της ανεργίας. Ωστόσο σήμερα στις συνθήκες της οικονομικής κρίσης περισσότερο από ποτέ άλλοτε ο εθελοντισμός εντός πλαισίων μπορεί να συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή και έχει τεράστια οικονομική σημασία.²⁷

Τίθεται στην Επιτροπή το ερώτημα αν προτίθεται να εκδώσει κατευθυντήριες αρχές με βάση τις οποίες να δεσμευθούν όλες οι χώρες για βελτίωση του νομικού πλαισίου για το εθελοντισμό και θεσμική ενίσχυση των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών.

Ο εθελοντικός τομέας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής πολιτικής και έχει αναγνωριστεί ως μία από τις σημαντικές συλλογικές μορφές κάλυψης αναγκών. Ο εθελοντισμός ιστορικά, είτε συμμετείχε συμπληρωματικά στις δράσεις του κράτους πρόνοιας, είτε παράλληλα στην αντιμετώπιση κρίσιμων καταστάσεων και προβλημάτων. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μεγάλη αύξηση των εθελοντικών πρωτοβουλιών και παράλληλα έντονη δραστηριοποίηση του μη κερδοσκοπικού τομέα, ώστε γίνεται λόγος για την ανάδειξη μιας «παγκόσμιας κοινωνίας των πολιτών». Στο πλαίσιο αυτό, καθιερώνεται η λειτουργία υπερεθνικών

²⁵ Απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 27/11/2009

²⁶ <http://www.ergopoliton.gr/images/stories/seasonal/okpips.pdf>

²⁷ ValuingvolunteersinEurope<http://www.voluntaryaction.info/euroviva.htm>

δικτύων για την καταπολέμηση της εξαθλίωσης και των κοινωνικών προβλημάτων. τις σύγχρονες αναλύσεις της κοινωνικής πολιτικής, ιδίως υπό το πλουραλιστικό πρίσμα, ο εθελοντισμός εντάσσεται στον τρίτο τομέα, «μία συγκεκριμένη διάσταση του δημόσιου χώρου στις κοινωνίες των πολιτών»²⁸. Ο Τρίτος Τομέας της οικονομίας ή αλλιώς η Κοινωνική Οικονομία μπορεί να αποτελέσει πολύ σημαντικό εργαλείο κοινωνικής πολιτικής. Ο τρίτος τομέας ελίσσεται ανάμεσα στους δύο παραδοσιακούς οικονομικούς πόλους, τον ιδιωτικό και το δημόσιο.²⁹ Καλείται να δώσει λύσεις εκεί που εμφανίζονται αδυναμίες και να διαχειριστεί ακραία προβλήματα όπως η φτώχεια. Στον τρίτο τομέα εντάσσονται οργανώσεις με ενδιαμέσο χαρακτήρα, όπως π.χ. συνεταιρισμοί, ειδικές αναπτυξιακές συμπράξεις, κοινωνικές εταιρείες, μη κυβερνητικές οργανώσεις. Οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας είναι το αποτέλεσμα της σταδιακής διαμόρφωσης του πνεύματος της συνεργασίας, η οποία αναπτύχθηκε σε διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας.³⁰ Οι υφιστάμενες αμιγώς εθελοντικές οργανώσεις είναι λίγες, όμως το ολόένα αυξανόμενο φάσμα δραστηριοποίησης των φορέων της κοινωνικής οικονομίας είναι πολύ ευρύ και η παρουσία του εθελοντισμού σε αυτούς είναι θεμελιώδους σημασίας και αποτελεί βασικό συστατικό για τη λειτουργία τους. Ειδικώς η συνεταιριστική κίνηση, καθιστά το πιο επιτυχημένο παράδειγμα συσπείρωσης της εργασίας, που αναδύθηκε από τις προσπάθειες εξόδου από τις αντίξοες συνθήκες απασχόλησης και άλλων δυσμενών κοινωνικών συνθηκών³¹. Οι συνεταιρισμοί, σύμφωνα με τους κανόνες που τους διέπουν, επισφραγίζουν τις προσπάθειες προς το κοινό κοινωνικό συμφέρον.³²

Η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι η οποία αποτελεί το βασικό όχημα του εθελοντισμού δεν εξαντλείται πλέον στην παραδοσιακή «αμυντική» της λειτουργία, ως φραγμού στις καταχρήσεις των δημόσιων ή ιδιωτικών εξουσιών αλλά αποκτά μια νέα διάσταση η οποία εκδηλώνεται προς την κοινωνία με αιχμή τα κοινωνικά δικαιώματα. Αυτό εκφράζει μια νέα αντίληψη της «ιδιότητας του πολίτη» που χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη αίσθηση ευθύνης και αλληλεγγύης απέναντι σε πρόσωπα σε κατάσταση ανάγκης και από την ανάληψη καθηκόντων σε συλλογικό και ατομικό επίπεδο. Σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε ένα νέο φαινόμενο, στην ανάπτυξη πολιτικών θεσμικής αναγνώρισης και προώθησης του ρόλου των μη-κερδοσκοπικών οργανώσεων στην διαχείριση των κοινωνικών υποθέσεων. Στις σύγχρονες πλουραλιστικές δημοκρατίες, η προοπτική της δημιουργίας μιας νέας

²⁸ Evers and Wintersberger, 1992

²⁹ Παπαγεωργίου Κ.(2004)*Μαθήματα Κοινωνικής Οικονομίας*. Επιμέλεια Αποστολόπουλος Κ

³⁰ Παπαγεωργίου Κ.(2004)*Μαθήματα Κοινωνικής Οικονομίας*. Επιμέλεια Αποστολόπουλος Κ

³¹ Davis, 2000

³² Παπαγεωργίου Κ.(2007)*Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*(Θεωρία και Πρακτική) Σταμούλη Α.Ε Αθήνα

μορφής κράτους αποτελεί ένα σύγχρονο διακύβευμα. Δεν χωρεί όμως αμφιβολία ότι η εξέλιξη αυτή οδηγεί σε ένα νέο τύπο πλουραλισμού ο οποίος ξεπερνά το κλασικό συνταγματικό σχήμα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι βασισμένο στην αντίθεση μεταξύ κοινωνίας των πολιτών και του κράτους.

Αν μια δραστηριότητα πλήρη όλα τα παραπάνω κριτήρια αλλά παρέχεται ανεπίσημα, με προσωπική πρωτοβουλία και ατομική δράση, θα οφείλαμε να της αποδώσουμε τον χαρακτήρα ως εθελοντικής υφίσταται η υπόνοια της ανταποδοτικότητας αμοιβαίας βοήθειας στον ανεπίσημο εθελοντισμό, το ίδιο μπορούμε να ισχυριστούμε αναφερόμενοι και σε αρκετές επίσημες εθελοντικές οργανώσεις.

Οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη μακροπρόθεσμων Μ.Κ.Ο. πρέπει να έχουν βασική πυξίδα την ενίσχυση της αυτονομίας των Μ.Κ.Ο., ως συστατικό στοιχείο της συμμετοχικής δημοκρατίας και της ύπαρξης του εθελοντισμού ως αποτέλεσμα προσφοράς μέσα από κοινότητες ιδεών και γνώσης.

Συμπεράσματα

Το 2011, Ευρωπαϊκό Έτος Εθελοντισμού, αποτελεί μια ξεχωριστή ευκαιρία για την ανάδειξη του έργου εκατομμυρίων εθελοντών στην Ευρωπαϊκή Ένωση που αφιερώνοντας το χρόνο και την ενέργειά τους πετυχαίνουν να βελτιώσουν τη ζωή και την καθημερινότητα τόσο των συνανθρώπων τους όσο και τη δική τους. Ο εθελοντής ως ενεργός πολίτης, που ενδιαφέρεται για ό,τι συμβαίνει γύρω του και επιδιώκει συνειδητά την ενασχόληση με τα κοινά, κατά την αριστοτελική έννοια, αποτελεί πρότυπο για τη νέα γενιά. Η συμμετοχή σε εθελοντικά προγράμματα και δράσεις λειτουργεί ως εργαλείο διαπαιδαγώγησης των νέων και εξοικειώσής τους με την κουλτούρα του ενεργού πολίτη, στοιχείο ύψιστης σημασίας για την ίδια την ποιότητα της δημοκρατίας μας.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εμφάνιση των νέων φιλάνθρωπων έχει βελτιώσει πολύ τον τρόπο λειτουργίας και δράσης του τρίτου τομέα της κοινωνίας. (ΜΚΟ-Ιδρύματα-άλλες κοινωνικές οργανώσεις).

Εκεί που τον κανόνα αποτελούσε ο ερασιτεχνισμός και η ανεπάρκεια μπήκανε μέθοδοι και τεχνικές από τον χώρο των επιχειρήσεων που αναμφίβολα άλλαξαν τα πράγματα τόσο ώστε να μιλάμε για μία μικρή επανάσταση στο χώρο της φιλανθρωπίας. Ο εθελοντισμός έτσι όπως αναδύεται, ιδιαίτερα στις χώρες της Ευρώπης, γι αυτό μιλάμε για μια κοινωνική Ευρώπη, οριοθετεί τον τρίτο πυλώνα της οικονομίας παρέχοντας υλικά αγαθά και υπηρεσίες που αδυνατούν να προσφέρουν το κράτος και η ελεύθερη αγορά.

Παρόλα αυτά πρέπει να επισημάνω ότι εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες δομικές αδυναμίες στον χώρο των Ιδρυμάτων τις οποίες παλαιά και νέα Ιδρύματα πρέπει να φροντίσουν να εξαλείψουν. Επίσης, ο εθελοντισμός μπορεί να ενώσει ανθρώπους από όλο τον κόσμο και να τους κινητοποιήσει προς ένα κοινό στόχο, ενισχύοντας έτσι την συλλογικότητα.

Επίλογος

Τα τελευταία χρόνια οι απόψεις σχετικά με την εθελοντική προσφορά εργασίας έχουν μεταβληθεί προς το θετικότερο, μιας που όλο και περισσότεροι Έλληνες θεωρούν ότι ο εθελοντισμός αποτελεί θετική κοινωνική συνεισφορά και θα έπρεπε να ενισχυθεί. Επίσης, αυξάνεται η διαθεσιμότητα για προσφορά εθελοντικής εργασίας. Οι σημερινές τάσεις και απαιτήσεις στον χώρο της εθελοντικής εργασίας σίγουρα απαιτούν ακόμη μεγαλύτερη ευελιξία, καθώς και περισσότερες γνώσεις. Δεν φτάνει η μαζική μετάδοση ενθουσιασμού. Η επιλογή και το ταίριασμα του κατάλληλου εθελοντή με το κατάλληλο πλαίσιο είναι μια λεπτή και υπεύθυνη διεργασία που χρειάζεται προσεκτικό χειρισμό και ειδικές γνώσεις. Για την αποφυγή δε δυσαρέσκειας και δυσλειτουργίας απαιτείται συνειδητή συνεργασία, καθώς και προετοιμασία και ενημέρωση τόσο του εθελοντή όσο και του επαγγελματία που θα συνεργαστεί μαζί του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Ανθόπουλος, Χ. (2000) «Εθελοντισμός» τ. 1, 1994

Ανθόπουλος, Χ. (2000) Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Παντελής Κοντογιάννης (1866-1928) (1908). Εθνικοί ευεργέται. Εν Αθήναις: Σύλλογος προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων.

Γένεσις, Α' 26 Παναγ. Μπρατσιώτης: Το νόημα της Χριστιανικής αγάπης, Αθήνα 1956, σελ. 7-8)

Δευτερονόμιον, ΙΒ', 6 κ. εξ

Εταιρεία Αθηνών ,Κ Νέγρης , Έκθεσης των της Ελεήμονος εταιρείας, Αθήνα 1866. Μεγ. Ελλην. Εγκυκλ. “Δρανδάκη”, Τόμ. ΚΓ', σελ. 922)

Παναγιώτης Ζάννης : Τρίτος τομέας και κοινωνία πρόνοιας , Αθήνα 2002 ,

Πολυζωίδης Π. (2006) Αθήνα: Εθελοντισμός στην κοινωνική προστασία, ελληνικά γράμματα .

Παπαγεωργίου Κ.(2004)Μαθήματα Κοινωνικής Οικονομίας. Επιμέλεια Αποστολόπουλος Κ

Παπαγεωργίου Κ.(2007)Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία(Θεωρία και Πρακτική) Σταμούλη Α.Ε Αθήνα

Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια Ελευθερουδάκη

Φιλολογικός σύνδεσμος Παρνασσός ,Λογοδοσία, Αθήνα 1872,σ 22.

Ξενόγλωσση

Christiana Luth, Στην Αθήνα του 1847-1848, Ερμής Αθήνα 1991

Davis, P. (2000), Εργασία και Οικογένεια. Νέες Κατευθύνσεις για Συνεταιρισμούς Εργασίας / Labour and the Family. New directions for Cooperative Associations of Labour, Επιμέλεια Έκδοσης Αποστολόπουλος Κ., Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο – Leicester University, Αθήνα.

Evers, A. and Wintersberger H. (1992), Shifts in the Welfare Mix, Campus Verlag, Frankfurt

Meakin, R. (2008), The law of charitable status Maintenance and Removal, Cambridge: Cambridge University Press

Δικτυογραφία

www.kathimerini.gr

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_columns_1_07/10/2010_417733

<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=91819>

<http://www.eurobank.gr/Uploads/Images1024/Irdymata.pdf>

http://www.helmepacadets

http://theoharidou.blogspot.com/2008/09/blog-post.html

Απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 27/11/2009

http://www.ergopoliton.gr/images/stories/seasonal/okpips.pdf

ValuingvolunteersinEuropehttp://www.voluntaryaction.info/euroviva.htm

www.bodossaki.gr

<http://anemi.lib.uoc.gr/metadata/5/b/d/metadata->

[76684ee1080e8edf9b6b29005b32b9e_1267710381.tkl.](http://anemi.lib.uoc.gr/metadata/5/b/d/metadata-76684ee1080e8edf9b6b29005b32b9e_1267710381.tkl)

